

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju danes?

ZBORNİK POVZETKOV

1. nacionalna znanstvena konferenca

Ljubljana, 27. september 2016

Pedagoški inštitut in Slovensko društvo raziskovalcev na
področju edukacije (SLODRE)

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju danes?

Zbornik povzetkov 1. nacionalne znanstvene konference

Uredili:	dr. Alenka Gril, mag. Ana Mlekuž, dr. Jerneja Jager, dr. Mitja Sardoč, dr. Pavel Zgaga, dr. Igor Ž. Žagar
Oblikovanje in prelom:	mag. Ana Mlekuž
Izdajatelj/založnik:	Pedagoški inštitut
Zanj:	Igor Žagar Žnidaršič
Tisk:	CICERO d. o. o.
Naklada:	150 izvodov

© 2016 Pedagoški inštitut, Ljubljana

ISBN 978-961-270-243-4

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.01(082)

RAZISKOVANJE v vzgoji in izobraževanju danes? : zbornik
povzetkov : 1. nacionalna znanstvena konferenca, Ljubljana, 23.
september 2016 / [organizatorja] Pedagoški inštitut in Slovensko
društvo raziskovalcev na področju edukacije (SLODRE) ; [uredili
Alenka Gril ... et al.]. - Ljubljana : Pedagoški inštitut, 2016

ISBN 978-961-270-243-4

1. Gril, Alenka, 1969- 2. Pedagoški inštitut (Ljubljana) 3.
Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije
286396160

KAZALO VSEBINE

PROGRAM KONFERENCE	6
PLENARNI PREDAVANJI	12
PREDSTAVITVE REFERATOV	13
Šola in družba	13
Politike, enakost in evalvacija	23
Učitelji, pedagoški delavci in pedagoški proces	33
Učna (ne)uspešnost	43
PREDSTAVITVE POSTERJEV	54
ZAPISKI	65

Programski odbor:

dr. Mitja Sardoč, Pedagoški inštitut, predsednik programskega odbora

- **dr. Gašper Cankar**, Državni izpitni center
- **dr. Mara Cotič**, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem
- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Milena Ivanuš Grmek**, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Marina Lukšič-Hacin**, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
- **dr. Damijan Štefanc**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Valerija Vendramin**, Pedagoški inštitut
- **dr. Pavel Zgaga**, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani; SLODRE
- **dr. Igor Ž. Žagar**, Pedagoški inštitut

Organizacijski odbor:

- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **mag. Ana Mlekuž**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Mitja Sardoč**, Pedagoški inštitut
- **dr. Pavel Zgaga**, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani; SLODRE
- **dr. Igor Ž. Žagar**, Pedagoški inštitut

Spoštovani udeleženci!

Tako v strokovnih in akademskih razpravah kot tudi v vsakdanji pedagoški praksi se pogosto soočamo s problemi in izzivi, na katere nimamo enoznačnega pogleda, še manj pa jasnega ali prepričljivega odgovora. Kakor potrjujejo številni projekti, strategije in iniciative ter primeri 'dobrih' praks, se iskanje enoznačnih odgovorov – kljub povečanemu interesu teoretikov, snovalcev politik in pedagoških delavcev – (vse prepogosto) sooča z vrsto zgrešenih srečanj in zamujenih priložnosti. Zadevo dodatno zaplete tudi dejstvo, da je odziv politik(ov) v najboljšem primeru enostranski ali pa dvoumen. Tudi zaradi tega je probleme in izzive v vzgoji in izobraževanju potrebno misliti v vsej svoji kompleksnosti in protislovnosti.

To nalogo z veliko mero uspešnosti opravlja vsebinsko področje raziskovanja. Njegova vloga je v zadnjih nekaj desetletjih vse prej kot obrobna ali zanemarljiva: temeljno in aplikativno raziskovanje, mednarodne primerjalne raziskave izobraževalnih dosežkov, na podatkih in dejstvih utemeljene politike, vloga in pomen evalvacije kakovosti v sistemu vzgoje in izobraževanja ter akcijsko raziskovanje, ki uspešno presega razkorak med teorijo in prakso – v kolikor jasna oz. določljiva ločnica med obema razsežnostma, seveda, obstaja – so samo nekateri izmed indikatorjev o vlogi in pomenu raziskovanja pri uvajanju sprememb in novosti v vzgoji in izobraževanju.

Kljub temu se raziskovanje v vzgoji in izobraževanju sooča tudi z vrsto problemov in izzivov. Občutno nižja sredstva, ki se jih zadnja leta namenja raziskovanju in razvoju nasploh, redukcionistično pojmovanje procesa edukacije, ki je v skladu z neoliberalno doktrino zvedeno na tržno pojmovanje izobraževanja oz. znanja, sočasna komercializacija raziskovalne dejavnosti kot tudi zahteve po neposredni 'uporabnosti' rezultatov raziskovalnega dela, so samo nekateri izmed negativnih trendov, ki mu raziskovalci na širšem vsebinskem področju vzgoje in izobraževanja – bolj ali manj – (ne)uspešno kljubujejo.

Te probleme in izzive v veliki meri uspešno presega vse večja interdisciplinarnost v raziskovanju. Pedagogika in andragogika, razvojna in socialna psihologija, filozofija vzgoje, sociologija edukacije, kulturologija, študije spolov, etnične in migracijske študije, management v vzgoji in izobraževanju, lingvistika in teorija diskurza, antropologija itn., so pomembno prispevale k revitalizaciji raziskovanja v vzgoji in izobraževanju. To potrjujejo številni primeri povezovanja raziskovalcev, predavateljev na fakultetah in pedagoških delavcev, ki ima v Sloveniji že dolgo tradicijo.

Tudi zato sta Pedagoški inštitut ter Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije podprla iniciativo o letni konferenci, ki bi spodbudila diseminacijo rezultatov raziskav ter izmenjavo izkušenj, identifikacijo ključnih problemov, izzivov in ovir v vzgoji in izobraževanju ter razvoj raziskovanja nasploh. Letošnja nacionalna konferenca z naslovom 'Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju danes?' predstavlja prvi korak v smeri aktivnejšega spoprijemanja z zgoraj navedenimi problemi in izzivi.

dr. Mitja Sardoč, Pedagoški inštitut
predsednik programskega odbora

PROGRAM KONFERENCE

8.30 – 9.00	registracija
9.00 – 9.30	pozdravni nagovori
9.30 – 10.15	plenarno predavanje – <u>Michael Hand</u>: The Problem of Directive Moral Education
10.15 – 10.45	<i>odmor</i>
10.45 – 12.45	predstavitev referatov v 4 sekcijah
12.45 – 13.45	<i>kosilo</i>
13.45 – 15.25	predstavitev referatov v 4 sekcijah
15.25 – 15.40	<i>odmor</i>
15.40 – 17.00	predstavitev referatov v 4 sekcijah
17.00 – 17.45	plenarno predavanje – <u>Zdenko Kodelja</u>: Etika edukacijskega raziskovanja
17.45 – 18.00	podelitev Priznanja za izjemne dosežke na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja
18.00 – 18.15	zaključek konference

PROGRAM KONFERENCE PO SEKCIJAH

ŠOLA IN DRUŽBA (predavalnica P1)

10.45 - 12.45

<i>Lea Janežič, Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad</i>	Vključevanje koncepta trajnostnega razvoja pri pouku kemije in biologije
<i>Miha Povšič, Srednja šola Jesenice</i>	Ekologija – to me(ne) briga
<i>Marjeta Korošec, Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica</i>	Kaj je za jest - odgovorno s hrano
<i>Petra Zgonec, Pedagoški inštitut Samanta Baranja, Pedagoški inštitut</i>	Vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo – kako in zakaj?
<i>Milanka Munda, Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor</i>	Pomen šolanja za romske učence v Mariboru
<i>Metka Malčič, Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem Nives Zudič Antonič, Fakulteta za humanistične študije</i>	Poučevanje/učenje italijanščine kot manjšinskega jezika na narodnostno mešanem območju

13.45 – 15.25

<i>Maruša Komotar, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Model internacionalizacije visokega šolstva na Nizozemskem: možnost ali težko dosegljiv ideal?
<i>Katarina Aškerc, CMEPIUS Alenka Flander, CMEPIUS</i>	Prvine internacionalizacije visokošolskega izobraževanja v Sloveniji - praksa in izzivi
<i>Simona Tancig, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Implementacija in integracija edukacijske nevroznosti v študijske programe in raziskave na pedagoškem področju v našem prostoru
<i>Jožica Jožef Beg, Šolski center Novo mesto</i>	O kulturni zavesti gimnazijcev
<i>Sanja Berčnik, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani Tatjana Devjak, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Partnerstvo med starši in šolo s pravno-formalnega vidika

15.40 – 17.00

<i>Maša Godec, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru Tina Vršnik Perše, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i>	Izobraževanje na domu – izbira in podpora
<i>Aljaž Rogelj, Šolski center Kranj</i>	Izobraževanje brezposelnih oseb v programih prekvalifikacij
<i>Maja Čelan, III. gimnazija Maribor</i>	Učenje odgovornejšega vedenja malo drugače
<i>Janez Drobnič, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem</i>	Podjetniške kompetence za vodenje šol?

POLITIKE, ENAKOST IN EVALVACIJA (predavalnica P22)

10.45 - 12.45

<i>Eva Klemenčič, Pedagoški inštitut</i>	Lestvice dosežkov – argument »superiornosti« edukacijskega sistema?
<i>Mojca Štraus, Pedagoški inštitut</i>	Je res slovenska šola (le) reprodukcija socialnih razlik?
<i>Lidija Grmek Zupanc, Šolski center Kranj</i>	Razlike v izključitvah učencev v slovenski in angleški šoli z vidika pravičnosti
<i>Jerneja Jager, Pedagoški inštitut</i>	Pravica otrok do izobraževanja: v kolikšni meri jo v Sloveniji udejanjamo?
<i>Dejana Omerza, Osnovna šola Lucija</i>	Medkulturna vzgoja in izobraževanje v učnih načrtih in gradivih za poučevanje
<i>Marta Licardo, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i> <i>Tina Vršnik Perše, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i> <i>Katja Košir, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i> <i>Branka Čagran, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i>	Analiza prevalence učencev s posebnimi potrebami v Sloveniji

13.45 – 15.25

<i>Tina Vršnik Perše, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Pedagoški inštitut</i> <i>Branka Čagran, Pedagoška fakulteta Univerza v Mariboru,</i> <i>Katja Košir, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i> <i>Marta Licardo, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i>	Metodološki pristop k izvajanju evalvacijske študije
<i>Polona Vilar, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani</i> <i>Dragica Haramija, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Filozofska fakulteta</i>	Kulturni in sistemski dejavniki bralne pismenosti
<i>Elizabeta Zirnstein, Fakulteta za management</i>	Avtorska pravica v izobraževanju in raziskovanju
<i>Miha Povšič, Srednja šola Jesenice</i>	Ni vsako eksperimentalno delo učinkovito
<i>Valerija Vendramin, Pedagoški inštitut</i>	Problematičnost prehoda k postfeministični enakosti spolov v vzgoji in izobraževanju

15.40 – 17.00

<i>Janja Žmavc, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru in Pedagoški inštitut</i>	Po omiko v antiko: grško-rimska antika in njeno mesto v sodobni slovenski vzgoji in izobraževanju
<i>Petra Kleindienst, Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici</i>	Koncept človekovega dostojanstva v srednješolskem izobraževanju
<i>Boštjan Nedoh, ZRC SAZU</i>	Vzgoja in izobraževanje v času konca kapitalizma
<i>Sabina Autor, Pedagoški inštitut</i>	Srečni svet preproščine

UČITELJI, PEDAGOŠKI DELAVCI IN PEDAGOŠKI PROCES (seminarska P2)

10.45 - 12.45

<i>Klaudija Šterman Ivančič, Pedagoški inštitut</i>	Socialno-čustvena opora v odnosu med učitelji in učenci ter njeni učinki na motivacijsko usmerjenost in učno uspešnost
<i>Tina Rutar Leban, Pedagoški inštitut</i>	Diferenciacija pouka za profesionalni razvoj učiteljev in učno uspešnost učencev: predstavitev vmesnih rezultatov mednarodnega projekta
<i>Mateja Režek, Pedagoški inštitut</i>	Akcijsko raziskovanje – pot k višji kakovosti pedagoške prakse
<i>Tjaša Kovačič, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i> <i>Tina Vršnik Perše, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Pedagoški inštitut</i>	Študenti razrednega pouka o znanju s področja vzpostavljanja discipline v razredu
<i>Danijela Rus, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i> <i>Milena Ivanuš Grmek, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i>	Izpolnitev pričakovanj študentov pedagoških študijskih programov pri praktičnem pedagoškem usposabljanju
<i>Majda Cencič, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem</i> <i>Tina Štemberger, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem</i>	Stališča študentov različnih pedagoških programov o raziskovanju

13.45 – 15.25

<i>Barica Marentič Požarnik, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju - kdo raziskuje, kako in čemu? O zapostavljeni vlogi (akcijskega) raziskovanja učiteljev
<i>Gašper Strniša, Šolski center Kranj</i>	Certificirano dodatno strokovno izobraževanje za učitelje na platformi edX
<i>Ivanka Erjavec, Osnovna šola Črni Vrh</i>	Uvajanje sprememb in novosti
<i>Mija Koderman, Vrtec Šentvid</i>	Uvajanje otrok v vrtec – ugotavljanje in dvig kakovosti dela v procesu samoevalvacije
<i>Igor Lipovšek, Zavod RS za šolstvo</i>	Opisovalna ali raziskovalna šolska geografija

15.40 – 17.00

<i>Petra Štirn Janota, Zavod Petida</i>	Sistematična spremljava procesnega uvajanja celovitega induktivnega modela v pedagoško prakso
<i>Marija Blažič, Osnovna šola Dobje</i>	Formativno spremljanje pouka matematike v oblaku
<i>Bojana Gnamuš Tancer, Osnovna šola Šmartno pri Slovenj Gradcu</i>	Učinki treninga tehnik razmišljanja po Edwardu de Bonu na učence v osnovni šoli
<i>Tanja Hrovat, Osnovna šola n.h. Maksa Pečarja, Črnuče</i>	Avtonomija in odgovornost v vzgojno-izobraževalnem delu učiteljev

UČNA (NE)USPEŠNOST (seminarska P3)

10.45 - 12.45

<i>Gabi Čačinovič Vogrinčič, Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani</i>	Soustvarjanje učenja v procesih pomoči učencem z učnimi težavami
<i>Ana Kozina, Pedagoški inštitut</i>	Učinkovitost programa socialnega in čustvenega učenja (PRIJATELJI) za zmanjševanje anksioznosti in agresivnosti osnovnošolcev v Sloveniji
<i>Katja Mlakar, samostojni raziskovalec Tjaša Filipčič, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Izobraževalne poti dveh oseb s cerebralno paralizo
<i>Eva Kink Žerjav, Osnovna šola Leskovec pri Krškem Bojana Abram, Osnovna šola Leskovec pri Krškem</i>	Ustvarjalno branje
<i>Vid Lenard, Vrtec Šentvid</i>	Raziskava ustvarjalnosti otrok
<i>Lidija Šket Kamenšek</i>	Pravljica kot pomoč pri učencu s težavami pozornosti in hiperaktivnostjo

13.45 – 15.25

<i center="" franc="" i="" ptuj<="" vrbancič,="" šolski=""></i>	Finančno in časovno vzdržen model dela z »dijaki, ki hočejo več«
<i>Alenka Gril, Pedagoški inštitut</i>	Pomen izobraževanja za opredelitev in doseganje poklicnih ciljev v prihodnosti med mladostniki v različnih srednješolskih izobraževalnih programih
<i>Mojca Zupan, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana Jana Hafner, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana</i>	Vključevanje dijakov srednjega strokovnega izobraževanja v raziskovanje
<i>Barbara Štingl, Dijaški dom Drava Maribor Tina Vršnik Perše, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, Pedagoški inštitut</i>	Raziskovalno delo v dijaških domovih
<i>Cvetka Ivančič, Osnovna šola Veržej</i>	Pouk v kombiniranih oddelkih otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami

15.40 – 17.00

<i>Fani Nolimal, Zavod RS za šolstvo</i>	Razvoj digitalnih kompetenc in bralne pismenosti v projektih Zavoda RS za šolstvo
<i>Alenka Lipovec, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru Manja Podgoršek, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru</i>	Sposobnost reprezentiranja ulomka z risbo
<i>Ivanka Bider Petelin, Osnovna šola Vencija Perka Martina Ozbič, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Zgodnje odkrivanje učnih težav na področju branja
<i>Petra Pugelj Peca, Osnovna šola Danile Kumar</i>	Raziskovanje v funkciji analiziranja in presojanja učinkovitosti strategije učenja

POSTERJI (avla)

<i>Barbara Japelj Pavešić, Pedagoški inštitut</i>	Izsledki primerjav znanja matematike: problem ali vzpodbuda za šolski sistem?
<i>Eva Klemenčič, Pedagoški inštitut</i> <i>Mitja Čepič Vogrinčič, Pedagoški inštitut</i>	IEA ICILS: predstavitev nekaterih rezultatov mednarodne primerjave
<i>Ana Mlekuž, Pedagoški inštitut</i>	Dejavniki finančne pismenosti med slovenskimi petnajstletnicami in petnajstletniki vključenimi v mednarodno raziskavo PISA 2012
<i>Mojca Rep, Evropska pravna fakulteta</i> <i>Tomaž Čas, Fakulteta za varnostne vede, Evropska pravna fakulteta in Fakulteta za državne in evropske študije, ŠC in Čas - Zasebna šola za varnostno izobraževanje.</i>	Novi izzivi/načini izvedbe izobraževanja varnostnega osebja?
<i>Karmen Svetlik, Pedagoški inštitut</i>	Povezanost dejavnikov z dosežki učencev pri kemiji v raziskavi TIMSS 2011
<i>Mihaela Štiglic, Pedagoški inštitut</i>	Analiza podatkov raziskave TIMSS s paketom BIFIESurvey v R-ju
<i>Maja Kovačič, Osnovna šola Prežihovega Voranca Jesenice</i>	Raziskovanje v okviru pouka angleščine v osnovni šoli
<i>Alenka Polak, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i> <i>Nina Hočevnar, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Osebna pojmovanja in zaznavanje učne (ne)uspešnosti pri učencih osnovne in srednje šole
<i>Jana Rapuš Pavel, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i> <i>Nada Turnšek, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i> <i>Olga Poljšak Škraban, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i> <i>Špela Razpotnik, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Akcijsko raziskovanje sodelovalnih oblik načrtovanja življenjskih potekov otrok iz ranljivih družin
<i>Tamara Velikonja, Center za Korekcijo sluha in govora Portorož</i>	Umestitev teorije socialno kognitivne domene v šolski prostor
<i>Alenka Polak, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i> <i>Uta Malnar, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	Osebna pojmovanja vzgojiteljev predšolskih otrok o učenju v vrtcu
<i>Marija Blažič, Osnovna šola Dobje</i> <i>Tina Globočnik, Fakulteta za arhitekturo v Ljubljani</i>	Logično ustvarjanje
<i>Ana Mladenović, Pedagoški inštitut</i>	"Pridne in pametni": Analiza popularnih diskurzov o izobraževalnih dosežkih učenk in učencev
<i>Urška Štremfel, Pedagoški inštitut</i> <i>Maša Vidmar, znanstvena sodelavka, Pedagoški inštitut</i>	Izzivi raziskovanja in uresničevanja multiprofesionalnega sodelovanja v izobraževanju
<i>Maša Vidmar, Pedagoški inštitut</i> <i>Urška Štremfel, Pedagoški inštitut</i> <i>Klaudija Šterman Ivančič, Pedagoški inštitut</i> <i>Ana Kozina, Pedagoški inštitut, Tina Rutar Leban, Pedagoški inštitut</i>	Znanost in praksa z roko v roki: znanstveno utemeljena priporočila za prakse na področju preprečevanja in obravnave zgodnjega opuščanja izobraževanja
<i>Rok Benčin, ZRC SAZU</i> <i>Gregor Strle, ZRC SAZU</i>	Etična presoja raziskav na univerzah: predstavitev evropskega projekta SATORI

9.30 – 10.15

prof. Michael Hand, PhD

School of Education, University of Birmingham

Problem direktivne moralne vzgoje

Problem direktivne moralne vzgoje je v neskladju dveh idej, ki sta razširjeni med učitelji, oblikovalci politik in širšo javnostjo. Prva ideja je, da se je potrebno moralo naučiti: otroci se morajo naučiti, kaj morala od njih zahteva, in biti motivirani, da se podredijo njenim zahtevam. Druga ideja pa je, da je morala sporna: obstaja razkorak med moralnimi zahtevami in razlogi, zakaj se sploh držati teh moralnih zahtev. V svojem predavanju avtor riše razlike med dvema vrstama vzgoje (moralno oblikovanje in moralno povpraševanje) in med dvema vrstama moralnih vprašanj (direktivnih in nedirektivnih). Avtor trdi, da je upravičenost nekaterih moralnih standardov odvisna od šole, da na ustrezen način doseže, da se otroci z njimi strinjajo, jih ponotranjijo in jim verjamejo, da so upravičeni.

17.00 – 17.45

dr. Zdenko Kodolja

Pedagoški inštitut

Etika edukacijskega raziskovanja

Etika edukacijskega raziskovanja je zvrst aplikativne etike, ki se ukvarja z razumevanjem odnosa med svobodo znanosti in etiko kot mejo, ki določa, kdaj je tisto, kar je v znanstvenem smislu možno in tehnično izvedljivo, tudi moralno dopustno. Podobno kot za etiko raziskovanja na drugih znanstvenih področjih so tudi za etiko edukacijskega raziskovanja bistvene etične norme in dileme, ki jih je treba upoštevati pred začetkom raziskave (pridobitev soglasja tistih, ki so predmet raziskovanja; izogibati se metodam, ki lahko povzročijo škodo tistim, ki so predmet raziskovanja; spoštovanje norm, ki jih vključujejo etični kodeksi in mednarodne deklaracije o raziskovanju itd.), med raziskavo (spoštovanje zasebnosti in zaupnosti pri zbiranju in hranjenju osebnih podatkov, pravica posameznika, da izstopi iz raziskave itd.), po zaključeni raziskavi (odgovornost raziskovalcev do naročnika, javnosti in akademskega poklica – npr. pravica in dolžnost raziskovalcev do javne objave rezultatov raziskave, ki so v interesu javnosti, in omejevanje te pravice s strani financerjev raziskave zaradi ščitenja gospodarskih, političnih in drugih interesov).

Lea Janežič, *Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad*

Vključevanje koncepta trajnostnega razvoja pri pouku kemije in biologije

Širše pojmovanje trajnosti/sonaravnosti vključuje okoljsko, gospodarsko in družbeno (socialno) sestavino. Skrb za okoljsko ozaveščenost in okoljsko ravnanje sta temeljni načeli trajnostnega ravnanja, ki omogočata uravnoteženost ekonomskih, socialnih in okoljskih ciljev. Kljub priljubljenosti trajnostnega razvoja pa ni univerzalnega konsenza, kakšen naj bi trajnostni razvoj pravzaprav bil. Interpretacija in razumevanje koncepta sta odvisna predvsem od interesa in razmerja moči akterjev. Trajnostni razvoj ponuja tudi razvojno paradigmo, ki jo obravnavajo različni nacionalni, evropski in mednarodni dokumenti. Kljub vsemu pa ostaja vprašanje, kako trajnostni razvoj implementirati v vsakdanje življenje. Rešitev se ponuja v izobraževanju, tako osnovnošolskem, kot srednješolskem. V izobraževalnih ustanovah potekajo tudi različni projekti, od katerih bo v članku izpostavljen Program Ekošola in njihovi projekti ter povezovanje vsebin s trajnostnim razvojem. Program Ekošola je mednarodni projekt, ki poskuša delovati celostno, z osredotočanjem na lokalno okolje in vključuje vse ravni izobraževanja od predšolske vzgoje do univerzitetnega izobraževanja. V prispevku je predstavljena implementacija trajnostnega razvoja v srednješolskem izobraževanju s pomočjo projektov Programa Ekošola in sodelovanje učiteljev in dijakov.

Ključne besede: trajnostni razvoj, srednješolsko izobraževanje, Program Ekošola, projektno delo

Miha Povšič, *Srednja šola Jesenice*

Ekologija – to me(ne) briga

Danes velja ekologija za temo, ki je izredno pomembna za vse ljudi. Uči nas o tem, kaj je okolje, kaj vpliva nanj in kako moramo skrbeti, da bi le to bolje ohranili za naše zanamce. Da bi izboljšali okoljsko ozaveščenost, se z njo soočijo učenci že v prvi triadi osnovne šole. Poučevanje o ekologiji se nadaljuje vse do 9. razreda, kjer je ekologija ena izmed glavnih tem pri pouku biologije. Z namenom spodbujati in ozaveščati učence o ekologiji, so bili ustanovljeni različni programi, ki učence spodbujajo k učenju in udejstvovanju pri raznih ekoloških temah. Glede na to, da se dandanes z ekologijo veliko bolj poglobljeno ukvarjamo, smo želeli preveriti, kako je napredovalo znanje učencev v tej temi skozi čas. Izvedena je bila raziskava, katere začetki segajo v leto 2007. Anketiranih je bilo 252 učencev prvih letnikov. Kljub povečanju obsega učne snovi o ekologiji v osnovnih šolah, bistvenih razlik v znanju učencev izpred 10 let ni opaziti. Ena izmed glavnih razlik je v zanimanju ali bolje rečeno v nezanimanju za temo, saj se učencem ekologija zdi še manj pomembna, kot se jim je zdela pred 10 leti. Kot eden izmed načinov, kako učencem približati ekologijo in vzpodbuditi zanimanje učencev, se je v prvih letnikih pri pouku biologije izvedla sodelovalna oblika učenja - okrogla miza, na kateri so učenci zastopali svoja mnenja o okoljskih spremembah.

Ključne besede: ekologija, sodelovalno učenje, okrogla miza, okoljske spremembe

Marjeta Korošec, Vrtec "Otona Župančiča" Slovenska Bistrica

Kaj je za jest - odgovorno s hrano

Potreba po prehranjevanju je osnovna biološka potreba vsakega živega bitja. Ko se otroci rodijo, jim to potrebo zadovoljujejo odrasli, ki jih v obdobju prehajanja na gosto hrano učijo prehranjevalnih navad in odgovornosti s hrano. Ko otroci vstopijo v vrtec, imajo starši pomembno vlogo, saj vzgojiteljici povedo, kakšnih prehranjevalnih navad je otrok navajen. Vsekakor se v vrtcu trudimo zadovoljiti potrebo po raznovrstni, ekološko in sezonsko lokalno pridelani hrani. V vrtcu lažje otroke vzpodbujamo k preizkušanju posameznih živil, saj jih k temu pritegnejo drugi otroci. Ob vseh aktivnostih, ki jih izvajamo v vrtcu, se vključujemo v različne celoletne projekte, ki so povezani s prehrano, saj imajo že predšolski otroci stik s prehrano in predvsem doma zelo močen vpliv na to, kaj bodo jedli.

V prispevku bo avtorica predstavila raziskavo, ki jo je izvedla v sklopu dveh projektov. Anketo so reševali starši in otroci. Anketni vprašalnik zajema vprašanja vezana na odgovorno ravnanje s hrano.

Ključne besede: otrok, vrtec, prehrana, odgovornost

Petra Zgonec, Pedagoški inštitut, Samanta Baranja, Pedagoški inštitut

Vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo – kako in zakaj?

Poročilo Evropske komisije iz leta 2010 poudarja, da so Romi, ki so najštevilčnejša evropska etnična manjšina (EU and Roma, 2014) ne glede na to, kje živijo, izpostavljeni večjemu tveganju revščine in socialne izključenosti kot večina ostalih Evropejcev. Četudi predstavlja izobraževanje Romov glavno pot iz revščine in pomembno sredstvo za premagovanje medgeneracijskega prenosa prikrajšanosti (The Right to..., 2009), je delež romskih otrok, kot kažejo rezultati mednarodne raziskave, ki uspešno napredujejo po izobraževalni vertikali, še vedno precej manjši v primerjavi z otroki večinskega prebivalstva (The situation of Roma..., 2012).

Rezultati številnih študij (Heckman, 2006; Ghent in Tankersley, 2009) kažejo, da je eden temeljnih dejavnikov učne uspešnosti romskih kot tudi drugih kakorkoli prikrajšanih otrok vključenost v predšolske programe, pri tem pa je pomembno poudariti, da se učinek vrtca povezuje s stopnjo kakovosti vrtca (Marjanovič Umek in Fekonja, 2005; Grunewald in Rolnick, 2007, v Vonta, 2010). Še posebej zaskrbljujoče je dejstvo, da so v evropskem prostoru v predšolske programe v najmanjšem deležu vključeni ogroženi otroci, kamor se uvrščajo tudi otroci Romov (Education, Audiovisual & Culture Executive Agency, 2009), ob tem pa se starši marginaliziranih skupin vedno bolj soočajo s problemom dostopnosti do predšolskih programov (Vandenbroeck and Lazzari, 2013).

V prispevku bomo predstavili inovativne oblike vključevanja romskih otrok in njihovih staršev v predšolske programe, raziskovalne pristope ugotavljanja učinkov, učinke, ki jih beležimo na tem področju in izzive, katerim je treba posvetiti posebno pozornost.

Ključne besede: Romi, predšolska vzgoja, vključenost, dostopnost, kakovost

Milanka Munda, *Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor*

Pomen šolanja za romske učence v Mariboru

Na splošno velja v družbi prepričanje, da romski učenci in njihovi starši ne cenijo šole in izobraževanja. Da bi izvedeli, kaj romskim učencem pomeni šola, smo intervjuvali 77 romskih otrok, ki obiskujejo osnovno šolo v Mariboru. Raziskava je pokazala, da večina v vzorec vključenih romskih učencev rada hodi v šolo in se zaveda njenega pomena tako z vidika usvajanja znanja kot tudi z vidika zagotovitve boljše prihodnosti. Z raziskavo smo ugotavljali tudi počutje romskih učencev v šoli. Vprašali smo jih, kako jih sprejemajo njihovi učitelji in slovenski vrstniki. Romski učenci so, v primerjavi s podobnimi raziskavami opravljenimi drugod po svetu in tudi v Sloveniji, presenetljivo odgovarjali, da jim učitelji pomagajo ter da se med slovenskimi sošolci počutijo dobro sprejete. Raziskava potrjuje, da je za uspešno vključevanje romskih učencev v šolo potrebno nameniti veliko pozornosti oblikovanju šole kot inkluzivne institucije.

Ključne besede: romski učenci, Maribor, odnos do šole

Metka Malčič, *Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem*, Nives Zudič

Antonič, *Fakulteta za humanistične študije*

Poučevanje/učenje italijanščine kot manjšinskega jezika na arodnostno mešanem območju

Na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre je učenje/poučevanje italijanskega jezika kot manjšinskega jezika posebej občutljiva tema, ki se jo je potrebno lotevati z veliko mero odgovornosti in sistematičnosti. Univerza ima v tem okolju nalogo in dolžnost, da zagotavlja ustrezno izobraževanje bodočih učiteljev/učiteljic, da poskrbi za vseživljenjsko izobraževanje že zaposlenih učiteljev/učiteljic, da krepi sodelovanje ne le med šolami s slovenskim in z italijanskim učnim jezikom v Sloveniji in Italiji, temveč tudi med drugimi inštitucijami, ki delujejo na področju poučevanja, zaščite in promocije manjšinskega jezika. Ključnega pomena je izhajati iz potreb, ki se pokažejo v okolju, odreagirati in skušati iskati rešitve ter nove, drugačne poti. V prispevku se bomo osredotočili na izsledke nekaterih raziskav in predstavili nekaj predlogov za izboljšanje dela v razredu, preko katerih bi na vseh stopnjah izobraževanja uresničevali model, ki že obstaja. V okviru nacionalnih, čezmejnih in mednarodnih projektov, v katerih smo sodelovali, smo raziskovali: pomen večjezičnosti, razvijanje medkulturne kompetence, strategije za promocijo manjšinskih jezikov v večjezičnem okolju, iskanje inovativnih in ustvarjalnih pristopov v vzgoji in izobraževanju, iskanje modela za usposabljanje učiteljev v večjezičnih okoljih ter strategije za vzgajanje k različnosti. Izsledke raziskav in predloge za delo v vsakodnevni pedagoški praksi smo preko simpozijev, seminarjev, delavnic in neformalnih srečanj predstavili pedagoškim delavcem/kam, študentom/kam, učencem/kam. Ker je prav medsebojno spoznavanje in povezovanje eden od ključev za uspešno sodelovanje, bomo tudi v prihodnje nadaljevali po načrtani poti.

Ključne besede: učenje/poučevanje italijanskega jezika, manjšinski jezik, raziskave, večjezičnost, različnost

Maruša Komotar, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Model internacionalizacije visokega šolstva na Nizozemskem: možnost ali težko dosegljiv ideal?

Internacionalizacija visokega šolstva brez dvoma velja za enega najvidnejših trendov, ki v 21. stoletju usmerja visokošolski razvoj. Znatno del potekaajoče diskusije v mednarodnih raziskovalnih krogih se navezuje na analize internacionalizacije v posameznih nacionalnih kontekstih. Naš prispevek podrobneje osvetli koncept in politike internacionalizacije v nizozemskem visokošolskem prostoru, pri čemer izhajamo iz modela, ki olajša razumevanje diskurza o internacionalizaciji visokega šolstva. Ključnega pomena je, da najprej odgovorimo na konceptualno vprašanje, kaj je (definicija, dejavnosti) in zakaj (motivi) internacionalizacija na področju visokega šolstva. Temu sledi iskanje odgovorov na vprašanje kako, ki proučuje njene nacionalne in institucionalne politike in strategije, ki so postavljene tudi v širši mednarodni (evropski in globalni) visokošolski kontekst. V tem delu se prispevek osredotoča tudi na razmerje med internacionalizacijo in zagotavljanjem kakovosti visokega šolstva. Poleg tega ne smemo spregledati vloge glavnih akterjev na tem področju, ki dajejo odgovor na vprašanje kdo; njihova mnenja, pridobljena na nedavnem študijskem obisku na Nizozemskem, so zbrana v obliki izsledkov intervjujev, ki podkrepijo analizo teoretske literature in strateških dokumentov, s tem pa ponudijo zahtevane odgovore na gornja vprašanja. Ker nizozemski model pogosto služi kot vir navdiha za oblikovanje politik internacionalizacije v drugih visokošolskih okoljih, se v zaključnem delu posvečamo vprašanju podobnosti in razlik s slovenskimi izkušnjami z internacionalizacijo visokega šolstva, kjer utemeljujemo potrebo po upoštevanju kompleksne medsebojne povezanosti globalnih, evropskih, nacionalnih in institucionalnih kontekstov.

Ključne besede: Nizozemska, internacionalizacija, koncept, politike, akterji

Katarina Aškerc, *CMEPIUS*, Alenka Flander, *CMEPIUS*

Prvine internacionalizacije visokošolskega izobraževanja v Sloveniji - praksa in izzivi

Študije, evalvacije in razprave o internacionalizaciji visokega šolstva (VŠ) kažejo pozitivne učinke na izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja ter izvajanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti in ostalih podpornih aktivnosti v VŠ tako na individualni (študenti, osebje) kot tudi širši institucionalni in nacionalni ravni. Za potrebe prispevka internacionalizacijo VŠ razumemo kot proces integracije mednarodne, medkulturne ali globalne razsežnosti v namene, funkcije in izvajanje VŠ izobraževanja (Knight 2004, 9). Qiang (2003) med drugim navaja, da je internacionalizacija VŠ pomembna, (1) saj se od diplomantov pričakuje, da so med študijem razvili (medkulturne) kompetence, mednarodni pristop in večjezičnost, ki so nujni za uspešno življenje in delo, ter (2) ker raziskovanje zahteva skupna prizadevanja in mednarodno sodelovanje zaradi vse večje specializacije in obsega potrebnih sredstev na določenih področjih raziskovanja. V tem kontekstu je cilj prispevka predstaviti stanje na področju internacionalizacije VŠ v Sloveniji (tudi v

primerjavi z drugimi državami) ter percepcije študentov in osebja glede na obstoječe institucionalne prakse. Le-ta zajema mobilnost študentov in osebja, internacionalizacija pedagoškega in raziskovalnega dela (slednji kot prvini internacionalizacije doma) ter krepitev podpornih mehanizmov in služb za internacionalizacijo. Z uporabo triangulacije bodo rezultati prikazani na osnovi podatkov, zbranih z anketami, intervjuji ter na podlagi pregleda in analize aktualnih virov in literature. Na podlagi predstavljenih teoretičnih izhodišč in rezultatov bodo predstavljena možna priporočila za izboljšanje stanja na področju internacionalizacije v slovenskem VŠ.

Ključne besede: visoko šolstvo, internacionalizacija, internacionalizacija doma, pogoji akademskega dela, percepcije študentov in osebja

Simona Tancig, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Implementacija in integracija edukacijske nevroznanosti v študijske programe in raziskave na pedagoškem področju v našem prostoru

Edukacijska nevroznanost ali nova znanost, imenovana tudi Um, možgani in edukacija – UME (MBE – Mind, Brain and Education) je transdisciplinarna veda, ki povezuje nevroznanost, psihologijo in edukacijo. S to vedo, ki je v svetu že močno uveljavljena, se odpira pomembno poglavje v razvoju vzgojno-izobraževalnega področja, ki ga med drugim podpirata OECD ter Evropska zveza za raziskovanje učenja in poučevanja (EARLI). Edukacijska nevroznanost skuša odgovoriti na številna vprašanja, povezana z razvojem vzgojno-izobraževalnega področja ter s kakovostjo izobraževanja. Učiteljem in izobraževalcem na vseh ravneh izobraževanja omogoča globlje razumevanje učenja ter načrtovanje poučevalnih načinov za razvoj novih znanj in spretnosti v sodobnem svetu. Edukacijska nevroznanost prispeva tudi k razumevanju izvora učnih težav ter omogoča nove diagnostične in intervencijske pristope. S transdisciplinarnostjo in novimi metodološkimi pristopi se odpirajo tudi poti za paradigmatске spremembe na področju raziskovanja.

Namen prispevka je predstaviti glavna področja in cilje edukacijske nevroznanosti ter različne raziskovalne pristope in izpostaviti nekatera najnovejša znanstvena dognanja ter njihov vpliv na vzgojno-izobraževalno prakso, raziskave ter na edukacijsko politiko.

V nadaljevanju bodo predstavljeni tudi nekateri dosednji koraki v implementaciji edukacijske nevroznanosti v našem prostoru, ki sloni na mednarodnem razvoju tega znanstvenega področja, in sicer: vključevanje komponent edukacijske nevroznanosti v izobraževanje učiteljev in ostalih pedagoških delavcev (na dodiplomskem in podiplomskem študiju ter na strokovnem izobraževanju); spodbujanje prenosa nevroedukacijskih spoznanj v vzgojno-izobraževalno prakso; učiteljem omogočiti ustrezno poznavanje nevrobiološke osnove specifičnih učnih težav, intervencijskih programov ter možnosti adaptivne tehnologije za učenje in kognitivne treninge; raziskovalno delo in vključevanje v mednarodni prostor; ozaveščanje strokovne in širše javnosti.

Ključne besede: edukacijska nevroznanost, učenje, poučevanje, raziskave, implementacija

Jožica Jožef Beg, Šolski center Novo mesto

O kulturni zavesti gimnazijcev

Prispevek prinaša ugotovitve iz raziskave o razvijanju ključnih zmožnosti pri pouku književnosti, ki je potekala spomladi 2011 in 2013 na vzorcu 471 dijakov iz trinajstih gimnazij. Zanimalo nas je, kako gimnazijci zaznavajo samoučinkovitost in spreminjajo stališča o pouku književnosti v razmiku dveh let. Za raziskovalne namene smo pripravili dvodelni vprašalnik, v katerega smo vključili tudi ocenjevalni lestvici o kulturni zavesti in izražanju. Prva obsega petnajst trditev o konkretnih dejavnostih pri pouku književnosti ($\alpha = 0,86$), druga pa sestoji iz desetih trditev o stališčih ($\alpha = 0,78$).

Analiza rezultatov lestvice o dejavnostih je pri drugem merjenju pokazala statistično pomembno nižjo zaznano samoučinkovitost v primerjavi z zaznavo v prvem letniku (1. letnik: $M = 3,02$, $SD = 0,60$; 3. letnik: $M = 2,94$, $SD = 0,66$; $t = 2,377$, $df = 470$, $p = 0,018$), medtem ko na področju stališč ni bilo statistično pomembnih razlik (1. letnik: $M = 2,97$, $SD = 0,66$; 3. letnik: $M = 2,97$, $SD = 0,72$; $t = 1,737$, $df = 470$, $p = 0,070$). Ker je tudi preizkus znanja pokazal šibko poznavanje kulturnih okoliščin, sklepamo, da so dijaki svojo samoučinkovitost v tretjem letniku ocenili realnejše. Statistično nepomembna razlika med stališči dijakov v prvem in tretjem letniku kaže na to, da se odnos do kulture in umetnosti izoblikuje že do vstopa v srednjo šolo, dopuščamo pa tudi možnost, da učitelji v tretjem letniku zaradi mature kulturnim vsebinam ne posvečajo toliko pozornosti kot v prvem.

Ključne besede: kulturna zavest, samoučinkovitost, stališča, pouk književnosti, gimnazija

Sanja Berčnik, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Tatjana Devjak, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Partnerstvo med starši in šolo s pravno-formalnega vidika

V evropskih šolskih sistemih obstajajo precejšnje razlike v pristojnostih, obsegu starševske zastopanosti v organih upravljanja in v vlogah, ki jih imajo ti organi upravljanja pri nadzoru, svetovanju oz. pri spremljanju delovanja VI-ustanove. Predstavniki staršev so lahko izvoljeni v organe upravljanja, ki jih sestavljajo samo starši ali tudi strokovni delavci ter predstavniki ustanovitelja. Pri vlogah staršev v organih upravljanja v VI-ustanovi ločimo dve skrajnosti, povezani z vlogo, ki jo imajo predstavniki staršev v organih upravljanja: izvoljeni starši so lahko v organe upravljanja vključeni kot t. i. »opolnomočeni predstavniki staršev«, kjer se odločajo glede na lastno presojo in se ne posvetujejo z drugimi starši, ali pa kot t. i. »delegirani predstavniki staršev«, kjer se o vseh zadevah posvetujejo s preostalimi starši. Med tema skrajnostma pa obstajajo razne kompromisne različice. V Sloveniji se, v skladu z veljavno zakonodajo, za organizirano uresničevanje interesa staršev oblikuje svet staršev, trije predstavniki sveta staršev pa so vključeni tudi v svet javnega zavoda. Analiza vloge staršev v t.i. organih upravljanja pokaže, da imajo starši le obrobno vlogo, saj njihovo delo (npr. v svetu staršev) ni zavezujoče za organ, ki te odločitve sprejema. Gre za vlogo obravnavanja, podajanja mnenj, predlogov in podobno. Prek rezultatov raziskave opravljene leta 2014 ($N = 342$)

analiziramo stanje in pričakovanja slovenskih učiteljev in staršev iz naključno izbranih 68 slovenskih osnovnih šol, glede sodelovanja staršev pri oblikovanju posameznih dokumentov šole ter posameznih elementov vzgojne zasnove šole. Ugotavljamo, da starši (posredno) sodelujejo le pri oblikovanju vzgojnega načrta, najpomembnejše pa jim je sodelovanje pri reflektiranju pravic in dolžnosti učencev in staršev.

Ključne besede: starši, učitelji, pravno-formalni vidik, organi upravljanja, partnerski model

Maša Godec, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Tina Vršnik Perše, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*

Izobraževanje na domu – izbira in podpora

Izobraževanje na domu je vse pogostejši način izobraževanja otrok. Po svetu je ta oblika izobraževanja že razvita, v Sloveniji pa se še razvija. V šolskem letu 2015/16 se na domu izobražuje že 211 šoloobveznih otrok. Za izobraževanje na domu se vsaka družina odloči iz individualnih razlogov. Glavni razlog, ki je skupen skoraj vsem, ki so bili vključeni v raziskavo, je ustvarjanje takšnega okolja, ki bo omogočalo, da bo učni proces potekal sproščeno, da bodo vzpostavljeni pozitivni medsebojni odnosi ter nenazadnje tudi, da bo omogočena ustrezna socializacija otrok. Da bi bilo to otrokom omogočeno, je potrebna ustrezna informiranost in kompetentnost staršev in drugih izvajalcev učnega procesa.

Raziskava temelji na neslučajnostnem priložnostnem vzorcu staršev iz Slovenije, ki izobražujejo otroke na domu. Podatke smo zbirali s pomočjo kvalitativne metode pedagoškega raziskovanja, in sicer s polstrukturiranim intervjujem. Obdelani pa so bili na nivoju deskriptivne statistike (frekvenčne distribucije) in na podlagi kvalitativne analize. Namen raziskave je bil preučiti, kaj menijo starši, ki izobražujejo svoje otroke na domu, o tej obliki izobraževanja v Sloveniji in kakšno podporo, možnosti sodelovanja ter izobraževanja za izvajalce izobraževanja na domu jim nudijo organi v Sloveniji. Ugotovili smo, da je takšna podpora staršem pomembna, da se lažje odločijo za tak način izobraževanja otrok, kasneje pa bolj kvalitetno načrtujejo, organizirajo in izvajajo izobraževanje. Pri tem starši tudi opozarjajo na pomanjkanje informacij in literature na tem področju. Smiselno bi bilo omogočiti sistematično ponujanje teh informacij vsem, ki se srečujejo z izobraževanjem na domu, saj to omogoča kvalitetno izvedbo procesa in optimalni razvoj otroka.

Ključne besede: izobraževanje na domu, starši, izobraževanje staršev, izobraževanje učiteljev

Aljaž Rogelj, *Šolski center Kranj*

Izobraževanje brezposelnih oseb v programih prekvalifikacij

Izobraževanje brezposelnih oseb je projekt sodelovanja med Medpodjetniškim izobraževalnim centrom Šolskega centra Kranj in Zavodom za zaposlovanje Kranj. V prekvalifikacijskih programih brezposelne osebe pridobijo nova strokovna znanja in veščine s katerimi postanejo konkurenčnejša delovna sila oz. bolj zaposljiv kader. S pomočjo takšnih, visoko intenzivnih programov se poskuša zapolniti vrzel manjkajoče delovne sile in hkrati rešuje problematika nezaposlenih. Programi izobraževanj so definirani s strani Zavoda za zaposlovanje, ki na podlagi statističnih podatkov, trenutnih potreb lokalne industrije in proizvodne dejavnosti določi, kateri zaposlitveni kadri so trenutno najbolj iskani in zaposljivi. Program predstavlja 104 ure izobraževanja od tega je najmanj 60 ur praktičnega dela. V programskem sklopu so bili s strani Zavoda za leto 2015 definirani naslednji izobraževalni programi: slikopleskar in fasader, suhomontažna gradnja, frizerstvo, CNC operater, CNC programer (nadgradnja izobraževalnega programa CNC operater), izdelovalec

spletnih strani. Po izvedenem programu se najboljšim udeležencem ponudi tudi opravljanje NPK - nacionalno poklicne kvalifikacije, kar jim omogoča formalno pridobitev novega poklica.

S pedagoškega stališča predstavlja izobraževanje takšne populacije velik izziv, saj so skupine zelo heterogene glede na njihovo starost, izobrazbo, predznanje, znanje in izkušnje... Zaradi kratkotrajnosti programa je osnova učenja predvsem praktično delo, kar pa zahteva prilagojeno učno okolje. V primerjavi z običajnimi učnimi populacijami imajo omenjene skupine izrazito visoko stopnjo učne motivacije, ki je eden od najpomembnejših dejavnikov uspešnega učenja. V referatu bo predstavljen primer dobre prakse učenja omenjene skupine brezposelnih, organizacija celotnega izobraževanja, uporabljene oblike in metode izobraževanja ter vsi kazalniki in statistični podatki Zavoda za zaposlovanje o uspehih zaposlovanja udeležencev po izvedenem izobraževalnem programu.

Ključne besede: izobraževanje, brezposelni, prekvalifikacije, inovativne metode poučevanje, praktično delo

Maja Čelan, *III. gimnazija Maribor*

Učenje odgovornejšega vedenja malo drugače

Projektno učno delo pri predmetu informatika je na naši šoli že dolgo uveljavljena praksa. Preizkusili smo že različne oblike projektnega dela in bili vedno presenečeni nad izdelki, ki so izražali veliko mero kreativnosti in domiselnosti tudi pri dijakih z nižjim učnim uspehom. Z dolgoletno prakso in natančno postavljenimi ocenjevalnimi merili smo uspeli doseči, da se manj motivirani dijaki ne morejo skrivati za delom drugih dijakov, kar je bilo v začetnih letih slabost skupinskega projektnega dela.

Ker je vizija naše šole razvijanje odgovornega ravnanja dijakov, vsi aktivni na šoli aktivno uresničujemo ta cilj. Tako smo se v aktivu informatike odločili, da bodo dijaki drugih letnikov ta cilj poskušali doseči ob izdelavi projektne naloge.

Cilj projektne naloge je bil izdelati kratek film, ki se vsebinsko navezuje na medsebojne odnose, bonton, odnos do narave in okolja in podobno. Dijaki so v svojem filmu morali prikazati stanje, ki jih moti in stanje, ki bi si ga želeli. Filme so predstavili svojim sošolcem in profesorju. Po ogledu smo se skupaj pogovorili o predstavljeni problematiki. Dijaki so bili začudeni, ko so ugotovili, kaj moti njihove sošolce. Tako so eden drugega na nevsiljiv način opozorili na lepše in bolj odgovorno vedenje.

Ključne besede: projektno učno delo, kreativnost, medsebojni odnosi

Janez Drobnič, *Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem*

Podjetniške kompetence za vodenje šol?

Podjetniško vodenje se vse bolj uvaja v različnih tipih organizacij, tudi javnih, z namenom spodbujanja inovativnosti, boljšega soočanja s krizo vodenja v

organizacijah in ne nazadnje zaradi izboljšanja delovanja organizacij. Za tiste, ki se ukvarjajo s kreiranjem politik na različnih družbenih področjih pa tudi akademikov je podjetništvo kot tako nepogrešljivo zlasti v razmerah soočanja z ogromnim številom novih informacij, hitrih razvojnih impulzov in nujnosti po hitrem odzivanju na spremembe. Zato se je smiselno ob tem vprašati, ali je podjetnostni pristop primeren za vodenje šol, vključno tudi vodenje javnih šol.

Poudariti je potrebno, da je razmeroma malo raziskav v svetu, ki se ukvarjajo z vplivi podjetniškega tipa vodenja na soočanje s krizo pri vodenju in izboljševanju delovanja šol. Zlasti pa ugotavljamo, da je ta tematika v slovenskem prostoru zapostavljena, pri čemer ne vemo, ali to pomeni splošen odklonilen odnos do uvajanja podjetniškega vodenja v šolstvu, ker bi morda prineslo neželene učinke, ali pa, ker ne vidimo tega kot priložnost za uvajanje koristnih sprememb v šolstvo zlasti v smislu spodbujanja inovativnosti, kreativnosti in uspešnega ukvarjanja s krizo vodenja šol.

S pregledno analizo študij uvajanja podjetniškega vodenja in podjetniških kompetenc na področju vodenja šol želimo prikazati, kako se uvajanje takšnega vodenja kaže pri inovativnosti, uspešnosti spoprijemanja z izzivi hitrih sprememb in dvigom uspešnosti delovanja izobraževalnih organizacij.

Ključne besede: vodenje šol, podjetniško vodenje, inovativnost, kreativnost, delovanje šol

Eva Klemenčič, *Pedagoški inštitut*

Lestvice dosežkov – argument »superiornosti« edukacijskega sistema?

Komparativna analiza ima za oblikovanje politik na področju edukacije številne prednosti, a ji tudi kritike niso tuje. V tem pogledu je mogoče izpostaviti tudi lestvice dosežkov mednarodnih raziskav (znanja) in opozoriti na različne vidike poenostavljenega razumevanja slednjih. Kot izpostavi Wiseman, je sodelovanje nekega edukacijskega sistema v mednarodnih raziskavah znanja in uporaba zbranih podatkov na področju nacionalnega oblikovanja politik danes dojeno kot nekaj normalnega zaradi tega, ker so razumljene kot legitimna metoda ocene razvoja in produktivnosti nacije, a so te raziskave vseeno nekaj več kot zgolj lestvica dosežkov (Wiseman, 2010). Pozicija na mednarodni lestvici dosežkov je postala virtualna prerokba prihodnjega preživetja ali propada nacije, s čimer se ustvarja do sedaj neprimerljiva vročica nad rezultati (Takayama 2008). Tako je uporabnost teh raziskav pogosto zmotno videti zgolj kot produkcijo lestvic dosežkov. V prispevku bomo opozorili na nekaj omejitev pri interpretacijah dosežkov, ki izhajajo iz tako poenostavljenega pristopa: relativnost rangov na lestvici, nesignifikantnost razlik med edukacijskimi sistemi, neupoštevanje kompozicij in variacij znotraj populacije primerjanega edukacijskega sistema, nereprezentiranost celotnega spektra distribucije dosežkov in faktorjev povezanih z dosežki (problematika posameznih števil), osredotočenost na zgolj kognitivne dosežke, lestvice dosežkov kot skrajšana in pristranska oblika »znanstvene racionalnosti« itd. V prispevku skušamo argumentirati tezo, da so za politične odločevalce lestvice dosežkov premalo informativne. Pri čemer bomo opozorili tudi na »teorijo dveh skupnosti« - razkorak med odločevalci na področju edukacije in raziskovalci na tem področju.

Ključne besede: lestvice dosežkov, komparativna analiza, mednarodne raziskave znanja, oblikovanje politik, »teorija dveh skupnosti«

Mojca Štraus, *Pedagoški inštitut*

Je res slovenska šola (le) reprodukcija socialnih razlik?

Povezanost med socialno-ekonomskim in kulturnim ozadjem učenk in učencev ter njihovo uspešnostjo v izobraževanju je že dolgo prepoznana, vendar pa je vprašanje zagotavljanja enakih možnosti učenkam in učencem ne glede na njihovo ozadje še vedno, in se zdi, da vedno bolj, pomembno. Raziskave, kot sta Colemanovo poročilo v ZDA in Bourdieujeva raziskava v Franciji, so odpirale to vprašanje z ugotovitvami, da se v šolah dogaja t.i. reprodukcija socialnih razlik. Čeprav pa s tem ne moremo samodejno trditi, da so učitelji ali šole osrednji sli sploh povzročitelji te reprodukcije.

Raziskave dosežkov v izobraževanju, kot je OECD-jeva raziskava PISA, raziskujejo tudi dejavnike učnega in domačega okolja, ki lahko neposredno ali posredno pojasnijo razlike v dosežkih učencev ob upoštevanju njihovih ozadenjskih značilnosti, med njimi socialno-ekonomskega in kulturnega statusa. V prispevku na podlagi podatkov iz več ciklov raziskave PISA raziskujemo povezave med socialno-ekonomskim in kulturnim ozadjem ter dosežki na različnih področjih. PISA uporablja sestavljeno mero učenčevega ekonomskega, socialnega in kulturnega

ozadja, ki je izpeljana iz najvišjega poklicnega in izobraževalnega statusa staršev in domačih materialnih, kulturnih in izobraževalnih dobrin, kot o njih poročajo učenci in učenke v posebnem vprašalniku. Raziskovalni vprašanji, ki ju bomo naslovili, sta kako se socialno-ekonomsko ozadje povezuje z dosežki po različnih podskupinah učenk in učencev v Sloveniji in kakšni so trendi v teh povezavah v mednarodno primerjalni perspektivi. Pri tem se majhne razlike v dosežkih med skupinami z različnimi ozadji v interpretacijah OECD razumejo kot rezultat v smeri večje pravičnosti vzgojno-izobraževalnega sistema.

Ključne besede: raziskava PISA, socialno-ekonomski in kulturni status, socialno-ekonomski gradient dosežkov v izobraževanju, reprodukcija socialnih razlik

Lidija Grmek Zupanc, *Šolski center Kranj*

Razlike v izključitvah učencev v slovenski in angleški šoli z vidika pravičnosti

Vprašanje, kdaj lahko od otroka pričakujemo, da bo njegovo vedenje usklajeno s šolskimi in drugimi pravili, je povezano z moralno vzgojo otrok. Slednja je osnova za spreminjanje otrokove zavesti in posledično vedenja. Pomembno je, da otrok zaradi samega sebe ravna moralno, etično. Če do te avtonomne stopnje ne pride, je potrebno na učenca vplivati z discipliniranjem in kaznovanjem, skratka vzgojnim delovanjem. Učitelji to lahko storijo do določene stopnje, ko pa učenec s svojimi dejanji prestopi vse dovoljene meje, ki jih postavlja zakonodaja (zakoni in pravilniki), potem mora vsak šolski sistem znati odgovoriti na to vprašanje z določenimi posledicami, ki jih ima to za učenca. Če govorimo o zadnji stopnji, ki jo predstavlja izključitev, potem imamo v mislih vrsto upravnih in procesnih pravil, kajti izključitev dejansko pomeni odvzem ustavne pravice do izobraževanja.

V prispevku se bomo ukvarjali z izključitvami. V teh postopkih in mehanizmi odzema pravic pri izključitvah pa se skrivajo tudi globlji koncepti šolske politike. Usmerili se bomo v zakonodajne razlike v inštrumentu izključitve med angleškim in slovenskim šolskim sistemom, posledično pa tudi razlike pri praktični izvedbi oz. vplivu na učenca (kratkoročno in dolgoročno). Razlike so izjemno velike in morda nakazujejo na delno drugačno percepcijo otrokovih pravic. V navedenih razlikah bomo iskali globljo konceptualizacijo z vidika preventivnih teorij kazni in posledično pravičnosti.

Ključne besede: izključitev, preventivne teorije kazni, slovenski šolski sistem, angleški šolski sistem, pravičnost

Jerneja Jager, *Pedagoški inštitut*

Pravica otrok do izobraževanja: v kolikšni meri jo v Sloveniji udeležamo?

O nujnosti prizadevanj za zagotavljanje čim višje vključenosti vseh otrok v programe predšolske vzgoje, še posebej najranljivejših otrok (otroci, ki živijo v revščini, otroci

manjšinskih skupin in otroci iz družin priseljencev), so že leta 2006 opozarjali v Združenih narodih (United Nations, 2006), saj so običajno ravno ogroženi otroci tisti, ki niso vključeni v nobeno obliko organizirane predšolske vzgoje oz. se uslug poslužujejo v manjši meri (Bennett, 2012; EACEA, 2009; Evropska komisija/EACEA/Eurydice/Cedefop, 2014; Lazzari in Vandenbroeck, 2012; PISA 2012, v Evropska komisija/EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014).

Visoka, vsaj 95-odstotna vključenost vseh otrok v kakovostne programe predšolske vzgoje od 4. leta starosti do obveznega šolanja je prepoznana tudi kot eden izmed pomembnih prispevkov na poti do uresničitve strategije Evropa 2020 (Evropska komisija, 2010). V Sloveniji nam za doseg tega cilja ne manjka veliko, vendar če na vključenost v predšolske programe pogledamo z vidika celotne populacije predšolskih otrok in pri tem zavzamemo perspektivo uresničevanja otrokovih pravic, ugotovimo, da skoraj četrtina otrok (šolsko leto 2015/2016; Statistični urad RS) nima uresničene pravice do izobraževanja. Izhajajoč iz dejstva, da so najbolj prikrajšani otroci najmanj vključeni v programe predšolske vzgoje, je opozorilo Evropske komisije (2013), da nekaterih ciljev strategije Evropa 2020 ne bomo dosegli, če ne bomo dostopa do predšolske vzgoje, vključno s finančno dostopnostjo, omogočili vsem socialnim skupinam, še kako aktualno, predvsem pa zavezujoče v kontekstu uresničevanja Konvencije o otrokovih pravicah (1989).

V predstavitvi se bomo osredotočili na rezultate raziskave o odnosu ravnateljev vrtcev do izvajanja predšolskih programov za ogrožene otroke, izvedene na reprezentativnem vzorcu, s katerimi bomo utemeljili nizko stopnjo zavedanja slovenskih vrtcev glede zagotavljanja pravice do izobraževanja vsem otrokom, še posebej najbolj ogroženim, ter opozorili na nujnost vpeljave sprememb na tem področju, tudi sistemskih.

Ključne besede: ogroženi otroci, otrokove pravice, predšolski programi, vrtec, raziskava

Dejana Omerza, *Osnovna šola Lucija*

Medkulturna vzgoja in izobraževanje v učnih načrtih in gradivih za poučevanje

Raziskovala sem, ali obstaja skladnost med osnovnošolsko deklarativno ravni (zakoni), ki temelji na integracijski imigrantski politiki, kar pomeni, da zajema cilje medkulturne pedagogike, in med izvedbeno ravni (učni načrti, gradiva za pouk). V tem primeru naj bi v učnih načrtih bili prisotni cilji medkulturne vzgoje in izobraževanja, predvsem cilj razvijanje medkulturnih kompetenc, v učbenikih bi pa morale biti prisotne vsebine, s katerimi bi uresničili ta cilj medkulturne vzgoje in izobraževanja.

Namen raziskave je pokazati prisotnost ciljev medkulturne pedagogike v aktih, torej na deklarativni ravni, ki se nanašajo na osnovno šolo, kjer naj bi se zaradi integracijske narave le-teh cilji tudi pojavljali.

Nadalje je namen raziskave ugotoviti obstoj ali odsotnost ciljev medkulturne vzgoje in izobraževanja, ki so bolj operativni, in sicer ciljev, ki krepijo medkulturne kompetence. Iskala sem jih na izvedbeni ravni, v učnih načrtih družboslovnih predmetov za prvo in drugo vzgojno-izobraževalno obdobje.

Na izvedbeni ravni sem iskala tudi obstoj vsebin, ki pripomorejo k razvoju medkulturnih kompetenc pri učencih, kar je najbolj pomemben cilj medkulturne vzgoje in izobraževanja. Le-te sem iskala v učbenikih in delovnih zvezkih istih družboslovnih predmetov.

Glavna ugotovitev raziskave je, da med deklarativno in izvedbeno ravni ne obstaja popolna skladnost oziroma obstaja pod pogojem, da se v učnih načrtih in gradivih za pouk nahajajo eksplicitni cilji in vsebine, ki bi vodile učitelja k razvoju in h krepitvi medkulturnih kompetenc pri učencih. Poleg tega morajo biti učitelji medkulturno empatični, ozaveščeni ter medkulturno izobraženi, da lahko tudi s posrednimi cilji in vsebinami krepijo in razvijajo medkulturne kompetence, a s tem udeležujejo medkulturno vzgojo. V zaključku sem predlagala možne rešitve glede na rezultate raziskave.

Ključne besede: medkulturna pedagogika, večkulturna pedagogika, medkulturna vzgoja in izobraževanje, večkulturna vzgoja in izobraževanje, učni načrti, gradiva za poučevanje

Marta Licardo, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Tina Vršnik Perše, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Katja Košir, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Branka Čagran, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*

Analiza prevalence učencev s posebnimi potrebami v Sloveniji

Analiza uradnih baz podatkov za zadnji dve šolski leti, ki je zajemala celotno populacijo učencev v osnovni šoli v Sloveniji, kaže, da je v petih regijah delež učencev s posebnimi potrebami dokaj nižji od deleža na državni ravni, v dveh regijah pa precej presega delež na državni ravni. Pri tem izstopa Zasavska regija, kjer se pojavlja izrazito višji delež učencev s posebnimi potrebami (10,0%) glede na celotno populacijo učencev v regiji.

Primerjava podatkov o pridobivanju odločb glede na razred kaže, da velika večina učencev pridobi odločbo šele v drugi polovici šolanja v OŠ. V prvi triadi zelo malo učencev pridobi odločbo o usmeritvi v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo.

Analiza prevalence učencev s posebnimi potrebami v večinskih osnovnih šolah glede na opazovane parametre kaže na možne sistemske značilnosti, ki delujejo v ozadju, in sicer da se v regijah z nižjim deležem učencev s posebnimi potrebami diagnostika in postopki usmerjanja še vedno ne izvajajo učinkovito in da morda obstajajo tudi drugi razlogi za odstopanja. Prav tako analiza odpira nova raziskovalna vprašanja vezana na regije, kjer je delež učencev s posebnimi potrebami zelo visok, kot je to v Zasavski regiji ali Podravski regiji ali v regijah, kjer je delež nižji, kot je to v Gorenjski regiji.

Ključne besede: učenci s posebnimi potrebami, odločbe o usmerjanju, izobraževalni program, osnovna šola, regije

Tina Vršnik Perše, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Pedagoški inštitut*, Branka Čagran, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Katja Košir, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Marta Licardo, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*

Metodološki pristop k izvajanju evalvacijske študije

V okviru nacionalne evalvacijske študije Evalvacija različnih oblik dodatne strokovne pomoči, ki je otrokom dodeljena v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, je bila zasnovana kompleksna raziskovalna metodologija. K raziskovanju v okviru evalvacijske študije smo pristopili večstopenjsko in se osredotočili tudi na različne pristope k raziskovanju. V prvem delu raziskave smo na reprezentativnem vzorcu izvajalcev dodatne strokovne pomoči, učiteljev razrednikov otrok s posebnimi potrebami ter zaposlenih v šolski svetovalni službi opravili spletno anketiranje. V drugi fazi raziskave pa smo na neslučajnostnem namenskem majhnem vzorcu opravili še kvalitativno pridobivanje podatkov s pomočjo izvedbe fokusnih skupin na šolah, strukturiranih intervjujev, analizo individualiziranih programov, vprašalnika socialne vključenosti, sociometrične preizkušnje ter opazovanja v razredu.

Ugotovili smo, da ima takšna kompleksna zasnova raziskave številne prednosti, saj omogoča pridobivanje različnih vrst podatkov, ki omogočajo vpogled v različne vidike raziskovanega področja. Predvsem pa smo ugotavljali, da so bili podatki izrazito bolj kakovostni v tistih primerih, ko so se posamezne šole aktivno vključile v sam raziskovalni proces. Pri tem so te šole ugotavljale veliko dodano vrednost vključenosti v raziskovalni proces v smislu samevalvacije in zunanje evalvacije, raziskovalci pa smo pridobili kakovostnejše podatke, ki omogočajo poglobljeno analizo. Z uporabo kompleksnega vsebinsko-metodološkega pristopa smo zagotovili proučevanje raziskovalnega problema v zadostni in potrebni celovitosti, hkrati pa šolam ponudili možnost aktivnega sodelovanja v raziskovanju lastne prakse.

Raznoliki pristopi in aktivno vključevanje šol v raziskovanje vzgoje in izobraževanja so torej uresničljivi, vendar bi bile potrebne tudi sistemske pravno-formalne spremembe, ki bi takšne povezave formalizirale in olajšale njihovo udejanjanje.

Ključne besede: evalvacijska študija, raziskovanje v vzgoji in izobraževanju, metodološki pristop, participativno raziskovanje, kvalitativno raziskovanje, kvantitativno raziskovanje

Polona Vilar, *Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani*, Dragica Haramija, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Filozofska fakulteta*

Kulturni in sistemski dejavniki bralne pismenosti

Bralno kulturo opredeljujemo kot skupek pojmovanj, vrednot, norm, sporočil v zvezi z branjem, ki so prisotni v družbi in katerih namen je spodbujanje branja in izboljševanje odnosa do branja, ne le v učnih situacijah temveč tudi v vsakodnevnem življenju. Bralno kulturo oblikuje celotna družba, v katero so neločljivo vpeti tudi javni izobraževalni in knjižnični sistemi.

V CRP-u smo v teoretičnem delu proučili izobraževalne in knjižnične sisteme (s poudarkom na šolskih in splošnih knjižnicah) v šestih državah, ki so v raziskavi PISA 2012 dosegle dobre rezultate: Kitajska (pri tem je pomembno razlikovanje med Šanghajem in celinsko Kitajsko), Singapur, Japonska, Finska, Poljska, Estonija in

jih v sklepni fazi projekta primerjali s slovenskim šolskim sistemom (organiziranost nacionalnih izobraževalnih sistemov z vidika neposrednega ali posrednega spodbujanja bralne kulture in bralne ter informacijske pismenosti; način opismenjevanja glede na vse štiri kategorije pismenosti: govor, poslušanje, branje, pisanje in knjižničnim sistemom (organiziranost knjižničnih sistemov in številskim podatkom o njem po vzoru raziskave Libecon; ukrepom oz. programom knjižnic za dvig bralne kulture oz. bralne ter informacijske pismenosti mladih.

Na podlagi ugotovitev smo v praktičnem delu skušali oblikovati:

- a) Predloge konkretnih ukrepov oz. programov, ki bi lahko šolskim in splošnim knjižnicam izobraževalnim ustanovam v Sloveniji služili za krepitev bralne kulture oz. bralne in informacijske pismenosti mladih.
- b) Predloge konkretnih ukrepov za izboljšanje povezovanja izobraževalnega in knjižničnega področja, zlasti na področju šolskega knjižničarstva; s tem zlasti mislimo na izobraževanje in osveščanje vseh deležnikov (vzgojitelji, učitelji, knjižničarji) s ciljem spodbujanja njihovega medsebojnega sodelovanja.

Ključne besede: bralna pismenost, kulturni dejavniki, sismetski dejavniki, promocija branja

Elizabeta Zirnstein, *Fakulteta za management Univerze na Primorskem*

Avtorska pravica v izobraževanju in raziskovanju

Prispevek obravnava vprašanje upravljanja z avtorskimi pravicami na delih, ki jih ustvarijo visokošolski učitelji in raziskovalci, zaposleni na univerzah ali raziskovalnih inštitutih. Gre za avtorska dela kot so učbeniki, znanstvene in strokovne monografije, članki, študijska gradiva, pa tudi za računalniške programe in baze podatkov. V pogojih gospodarske krize, ko se proračunska sredstva za financiranje univerz in inštitutov krčijo, postaja vprašanje upravljanja z avtorskimi pravicami na omenjenih avtorskih delih, ki jih ustvarijo profesorji in raziskovalci, vse bolj aktualno. Prihodki iz prenosa avtorskih pravic na teh delih lahko namreč pomenijo dodaten prihodek. Problem pa je v tem, da slovenske univerze teh pravic ne uveljavljajo. Razlogov za takšno stanje je več, mednje spada tudi dejstvo, da je slovenska zakonodaja na tem področju neustrezna in ne omogoča učinkovitega upravljanja s tako ustvarjenimi avtorskimi deli.

Ključne besede: avtorska dela na univerzi, avtorske pravice, visokošolski učitelji, raziskovalci, univerze, inštituti, raziskovanje, avtorsko pravo

Miha Povšič, *Srednja šola Jesenice*

Ni vsako eksperimentalno delo učinkovito

Učenje nove učne snovi je za učence v veliki meri stresno in večkrat predstavljeno na njim dolgočasen način. Učitelji dandanes še vedno v veliki meri uporabljajo frontalni način poučevanja, raziskovalno delo učencev pa večkrat tudi v celoti zanemarijo. Čeprav je frontalni pouk časovno bolj učinkovit kot uporaba raziskovalnega pristopa pri učenju nove učne snovi ali zgolj njenemu utrjevanju, uporaba slednjega dokazano prinaša trajnostno znanje in pripomore k pozitivnemu

odnosu do določene učne snovi. Ker učitelji želijo od učencev čim bolj trajnostno znanje se posledično zatečejo k uporabi eksperimentalnega učenja. Večkrat pa je uporaba eksperimentalnega učenja nepravilna, saj učitelji od učencev pričakujejo zgolj podvajanje eksperimenta, ki so ga izvedli sami. Čeprav je zamudnejša, je veliko bolj smotrna uporaba eksperimentalnega pouka, kjer učenci sami načrtujejo in izvedejo eksperiment ter s pomočjo samoevalvacije pridejo do pravih zaključkov. Z namenom dokaza postavljene hipoteze so bili učenci razdeljeni v dve skupini in sicer eksperimentalno in testno skupino. Učenci testne skupine so s pomočjo mikroskopov preučevali prepustnost celične membrane rastlinske in živalske celice po navodilih učitelja, medtem ko je eksperimentalna skupina preučevala prepustnost celične membrane rastlinske in živalske celice samostojno. V raziskavi je bilo vključenih 126 učencev prvega letnika. Po koncu raziskave so učenci pisali zapoznili test, pri katerem je pri določenih vprašanjih prišlo do statistično pomembnih razlik, med učenci testne in učenci eksperimentalne skupine. Namen raziskave je spodbuditi učitelje k pravilni uporabi eksperimentalnega pouka pri različnih predmetih za obravnavo smotrnih učnih vsebin.

Ključne besede: eksperimentalni pouk, raziskovanje, frontalni pouk, samoevalvacija

Valerija Vendramin, *Pedagoški inštitut*

Problematičnost prehoda k postfeministični enakosti spolov v vzgoji in izobraževanju

Namen prispevka je načrtati nekaj problemskih smernic na področju raziskovanja enakosti spolov v vzgoji in izobraževanju. V izhodišču je prispevek kontekstno specifična naracija, ki se teoretsko opira na konceptualno delo feministične teorije. Zgodovinsko razmerje med feminističnimi teorijami ter »spolom in edukacijo« je sicer kompleksno, a bistveno je, da so na edukacijsko raziskovanje spola – tisto, za katerega velja, da gre proti tradicionalnim načinom spoznavanja, kar je eminentno epistemološka tema – močno vplivale različne oblike feminističnega teoretiziranja iz poznega dvajsetega in zgodnjega enaindvajsetega stoletja, hkrati pa je izmenjava potekala tudi v nasprotni smeri.

Ta osnovni okvir raziskovalnega polja je vzet kot izhodišče za osvetlitev sodobne depolitizacije feminističnih idealov na eni strani in »spregleda« privilegiranosti določenih feminističnih pozicij na drugi strani. Avtorica to ilustrira in dokazuje na polju »spola in edukacije« in specifičnega pogleda na to ta zvezo. Izboljšane možnosti deklet in napredek v vseh segmentih življenja nekako nakazujejo, da je problem razrešen in da je postfeminizem ustrezno stanje. Ponoven razmislek se zdi več kot ustrezen v luči promocije kulture standardov in dosežkov, ki v vzgoji in izobraževanju veliki meri prevladuje danes. Politični in ekonomski imperativi uvajajo (ali so že uvedli) svojo terminologijo, kot npr. na znanju temelječa družba, učinkovitosti ipd. V tej, postfeministični pokrajini, so feministični razmislek videti kot zastareli, dekleta pa nove junakinje novega časa.

Na osnovi teh postavk je treba prevprašati ne le aktualne raziskovalne trende v vzgoji in izobraževanju, pač pa tudi, kako konceptualizirati in raziskovati razliko v

globalnem kontekstu ter v okviru katerih raziskovalnih okvirov za udejanjenje družbenih sprememb za ženske.

Ključne besede: spol v vzgoji in izobraževanju, postfeminizem, razlika, globalno, neoliberalno

Janja Žmavc, *Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru in Pedagoški inštitut*

Po omiko v antiko: grško-rimska antika in njeno mesto v sodobni slovenski vzgoji in izobraževanju

Sodobni kurikuli in izobraževalne politike, ki temeljijo na pojmih, idejah in konceptih, kot so družba znanja, trajnostni razvoj, ključne kompetence (če jih omenimo le nekaj), se v svojih ciljih poudarjeno obračajo k izobraževanju, ki naj spodbuja in omogoča prilagodljivost in ustvarjalnost. Slednji vidijo kot ključni orodji, s pomočjo katerih se je mogoče dejavno vključevati v družbo in se uspešno soočati s hitrimi družbenimi in tehnološkimi spremembami (ki je eden od truizmov sodobnih demokratičnih družb). Toda na drugi strani je izobraževalna paradigma, usmerjena zgolj v proizvodnjo produktivnih državljanek in državljanov, s sabo nujno prinesla tudi drastične posege v pedagoški proces, katerih posledica je siromašenje zlasti na račun humanističnega izobraževanja (Nussbaum, 2012). Klasična tradicija kot podstat humanistike velja še posebej za ogroženo, saj so tematike, povezane z grško-rimsko antiko in njihovo recepcijo pogosto razumljene kot anahronizem brez neposrednih koristi za življenje in "karierno orientacijo" posameznika in posameznice. Kot samostojne izobraževalne vsebine zato vse bolj izginjajo iz kurikulov na vseh ravneh izobraževanja. V prispevku bomo prikazali, kaj od klasične tradicije je (še) ostalo v sodobni slovenski vzgoji in izobraževanju ter kateri so glavni (lokalni in globalni) razlogi za njeno marginalizacijo. Z analizo relevantnih nacionalnih in evropskih dokumentov bomo opozorili na podlage za njihovo vključevanje oziroma izključevanje. V sklepnem delu bomo na primeru dveh klasičnih vsebin (pouka retorike in latinščine) pokazali, da šele humanistika in v njenem okviru nujno tudi klasična tradicija kot neločljivi del izobraževanja lahko proizvedeta državljanke in državljanke, ki znajo samostojno kritično razmišljati in se aktivno udeleževati v javnem družbenem življenju.

Ključne besede: vzgoja in izobraževanje, humanistika, klasična tradicija, latinščina, retorika

Petra Kleindienst, *Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici*

Koncept človekovega dostojanstva v srednješolskem izobraževanju

Človekovo dostojanstvo danes predstavlja temeljni element demokratične družbe. Zato je pomembno, da ga šola, kot eden izmed agentov politične socializacije, ves čas spodbuja. V pričujočem članku ugotavljamo, koliko pozornosti je konceptu človekovega dostojanstva namenjeno v okviru srednješolskega izobraževalnega sistema v Sloveniji. Ali učni načrti srednjih šol zadostno integrirajo koncept človekovega dostojanstva? So posamezniki ob koncu srednješolskega izobraževanja ozaveščeni o relevantnosti tega koncepta? Kakšen je odnos učiteljev do poučevanja vsebin, vezanih na človekovo dostojanstvo? V članku razvijamo teoretični okvir »izobraževanja o človekovem dostojanstvu« in na podlagi kvalitativne raziskave v Sloveniji razglabljamo o glavnih dilemah, ki so s tem povezane.

Ključne besede: človekovo dostojanstvo, demokracija, politična socializacija, šola, izobraževanje

Boštjan Nedoh, ZRC SAZU

Vzgoja in izobraževanje v času konca kapitalizma

V zadnjih desetletjih je znotraj najrazličnejših diskurzov, tako akademskih kot bolj poljudnih, popularno govoriti o »krizi« v vzgoji in izobraževanju, pri čemer naj bi kriza zadevala tako institucionalno-sistemsko raven kot tudi posamične prakse na tem področju. Prispevek bo poskušal pojasniti, da je termin »kriza« za označevanje trenutnega stanja zavajajoč. Pojem krize namreč predpostavlja svojo časovno omejenost ter povratnost v normalno stanje kot svoje nasprotje. Gre skratka na dialektiko norme in krize kot deviacije. Ta model pa nikakor ne ustreza sedanjemu stanju. Tisto, čemur smo danes priča na področju vzgoje in izobraževanja, je prej »odsotnost kakršnekoli normativne ideje izobrazbe«, kot je dejal avstrijski filozof edukacije Konrad Paul Liessmann v svoji knjigi *Teorija neizobraženosti*. Ne gre torej več za »krizo« izobrazbe, kar predpostavlja koherentno normativno idejo izobrazbe, na podlagi katere je mogoče presojeti odklone od nje. Za sedanje stanje je značilna odsotnost take normativne ideje. Kriza tu deluje kot mašilo, kolikor se opira na neko normativno sidrišče, ki danes ne obstaja več. Pojem, ki danes najbolj manifestira dejstvo »konca izobrazbe«, se pravi odsotnost ideje izobrazbe, je pojem »vseživljenjskega učenja«. V tem kontekstu se zarisujejo očitne vzporednice med »koncem kapitalizma« in »koncem izobrazbe«: obstaja namreč notranja povezava med sedanjo krizo, ki ni več samo prehodni pojav, kolikor ni preprosto finančna kriza kontinentalnega tipa, ki bi jo bilo mogoče preseči s povratkom oziroma novim zagonom industrijske produkcije, temveč globalna kriza kapitalizma kot svetovnega sistema, in krizo oziroma koncem izobrazbe kot sklepno fazo loka, ki gre od klasične izobrazbe preko polizobrazbe (Adorno) do neizobraženosti (Liessmann).

Ključne besede: vzgoja in izobraževanje, kriza kapitalizma, konec izobrazbe, neizobraženost

Sabina Autor, *Pedagoški inštitut*

Srečni svet preproščine

Zdi se, da je obravnavanje problemov vzgoje in izobraževanja danes razpeto med prikimavanje obstoječim neoliberalnim idejam in politikam na eni strani in na zvrčanje prvega z oklepanjem na zlato dobo humanistične paradigme vednosti na drugi strani. Na tem mestu se za kakršnikoli resnejši premislek o vlogi šole danes izbira ene ali druge strani kaže vse prej kot plodna. In vprašanje, ali ni morda ravno ta objokovana humanistična paradigma dopustila razmah tiste perspektive, kjer sta vednost in znanje blago oziroma orodje z omejenim rokom uporabe, niti ni tako neumestno. Če sedanjost določuje narcistična kultura in smo soočeni s prevlado privatnosti in osebnega prepričanja oziroma mnenja, kje je potem danes mesto šole? Kajti z ukinjanjem javnega prostora, kamor se je šola od razsvetljenstva naprej vpisovala, se ukinjajo tudi njeni temeljni pogoji. Torej, zanimalo nas bo, kako, upoštevajoč te nove koordinate, danes sploh misliti šolo kot mesto vednosti oziroma znanja in kakšno je pri tem razmerje med učiteljem učencem?

Ključne besede: vednost, znanje, šola, avtoriteta, neoliberalizem

Klaudija Šterman Ivančič, *Pedagoški inštitut*

Socialno-čustvena opora v odnosu med učitelji in učenci ter njeni učinki na motivacijsko usmerjenost in učno uspešnost

V prispevku predstavljam rezultate študije, v kateri smo ugotavljali povezave med mladostnikovo zaznano socialno-čustveno oporo s strani razrednika (mladostnikovo zaznavanje zanesljivega zavezništva, naklonjenosti, instrumentalne opore, zadovoljstvo z odnosom itd.) in njegovimi motivacijskimi cilji (usmerjenost v obvladovanje lastnih zmožnosti, usmerjenost v izkazovanje lastnih zmožnosti in usmerjenost v izogibanje izkazovanju lastnih nezmožnosti) ter učno uspešnostjo v prvem letniku srednješolskega izobraževanja. Pri tem smo upoštevali tudi učinke izobraževalnega programa, ki ga dijak obiskuje, in spola. Mladostniki (N = 602) so o motivacijskih ciljih in zaznani socialno-čustveni opori v odnosu z razrednikom poročali s pomočjo Vprašalnika mreže socialnih odnosov (ang. NRI - Network of Relationship Inventory, Furman in Buhrmester, 1985) in Vprašalnika prilagojenih vzorcev učenja (ang. PALS - Patterns of Adaptive Learning Scales, Midgley idr., 2000). Rezultati hierarhične multiple regresije kažejo, da je najpomembnejši napovednik mladostnikove motivacijske usmerjenosti zaznana socialno-čustvena opora s strani razrednika, najpomembnejši napovednik učne uspešnosti pa negativne interakcije v odnosu (antagonizem, konfliktnost odnosa). Izobraževalni program in spol se nista pokazala kot pomembna napovednika motivacijske usmerjenosti dijakov. Rezultati tako kažejo na pomembnost kakovostnega odnosa med učiteljem in dijaki v smislu socialno-čustvene opore pri spodbujanju učenčeve učne motivacije in dosežkov, področje, kateremu se v zadnjem času v strokovni in širši javnosti namenja vedno več pozornosti.

Ključne besede: mladostništvo, srednješolsko izobraževanje, kakovost odnosa z učiteljem, motivacijska usmerjenost, učni dosežki

Tina Rutar Leban, *Pedagoški inštitut*

Diferenciacija pouka za profesionalni razvoj učiteljev in učno uspešnost učencev: predstavitev vmesnih rezultatov mednarodnega projekta

V prispevku predstavljamo vmesne rezultate mednarodnega projekta Diferenciacija pouka za profesionalni razvoj učiteljev in učno uspešnost učencev, ki poleg Slovenije poteka še v Španiji, Romuniji ter na Cipru. Namen projekta je v vsaki državi, na manjšem številu osnovnih šol pri izbranih učiteljih analizirati stopnjo diferenciacije pouka, učitelje senzibilizirati za diferenciacijo ter jim ponuditi različna znanja in orodja za lažjo implementacijo diferenciacije v pouk. Diferenciacija pouka temelji na teorij socialnega konstruktivizma (Vygotsky, 1978) in poudarja pomen aktivne participacije učencev pri učenju in interakciji z okoljem. C. A. Tomlinson (2003) diferenciacijo pouka opredeljuje kot nujen element poučevanja, ki izhaja iz dejstva, da je za uspešno poučevanje pouk potrebno prilagoditi različnim nivojem pripravljenosti učencev (npr. njihovo trenutno znanje, izkušnje...), njihovim učnim profilom (npr. učni stil, zaznavni stil...) ter njihovim osebnim interesom (npr. zanimanja, hobiji...). Aktivno, sprotno ter fleksibilno načrtovanje pouka, ki učitelju

omogoča fleksibilno prilagajanje pouka vsem naštetim »različnostim« učencev, je po avtoričinem mnenju nujno za uspešnost poučevanja. Po prvem letu projekta (projekt je dvoletni) predstavljamo podatke, ki smo jih zbrali na manjšem pilotnem vzorcu učiteljev v Sloveniji. Učitelji so izpolnili dva vprašalnika, ki sta bila predhodno preizkušena na vzorcu učiteljev s Cipra. Prvi vprašalnik vključuje postavke, ki se nanašajo na subjektivne predstave učiteljev o diferenciaciji pouka (kako razumejo, si predstavljajo diferenciacijo). Drugi vprašalnik pa se nanaša na učiteljevo prakso. Postavke tega vprašalnika se nanašajo na različne strategije, oblike in metode diferenciranja pouka, učitelji pa so s samooceno odgovarjali, kako pogosto navedene elemente diferenciacije vključujejo v pouk.

Ključne besede: diferenciacija, pouk, profesionalni razvoj učiteljev, učna uspešnost

Mateja Režek, *Pedagoški inštitut*

Akcijsko raziskovanje - pot k višji kakovosti pedagoške prakse

Le kakovostni vzgojno izobraževalni programi prispevajo k razvoju potencialov vseh otrok, najbolj pa prispevajo k razvoju potencialov in kakovosti življenja kakorkoli ogroženih otrok in to ne le v predšolskem obdobju, ampak tudi pozneje v življenju, in tako tudi k napredku družbe kot celote (Van der Gaag, 2002; Heckman in James, 2006, v Vonta 2013).

V Razvojno raziskovalnem centru pedagoških iniciativ Korak za korakom se akcijskega raziskovanja pedagoške prakse lotevamo na dveh nivojih: na prvi ravni nenehno spremljamo in raziskujemo nivo doseganja kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa, ugotavljamo potrebe vrtcev in strokovnih delavcev na področju profesionalnega razvoja in v skladu z ugotovitvami oblikujemo dejavnosti in krepimo strategije profesionalnega razvoja, ki prispevajo k dvigu kakovosti VIZ prakse. Na drugem nivoju pa krepimo kompetence strokovnih delavcev za raziskovanje lastne pedagoške prakse in jim tako pomagamo pri iskanju poti do kakovostne VIZ prakse.

Kritična refleksija lastne prakse predstavlja neprestano gonilo profesionalnega razvoja strokovnih delavcev. Praktike spodbujamo in jih podpiramo, da v procesu akcijskega raziskovanja kontinuirano kritično reflektirajo lastno prakso, kar jim služi kot osnova za načrtovanje in uvajanje sprememb. Kot pomoč pri refleksiji prakse, načrtovanju in uvajanju sprememb jim služijo pedagoška področja kakovosti ISSA, ki opredeljujejo procesno kakovost vzgojno-izobraževalnega dela. Vzporedno z individualno podporo strokovnim delavcem spodbujamo dejavnosti na nivoju celotne inštitucije, ki pripomorejo k oblikovanju podpornega sistema za posameznega strokovnega delavca.

V prispevku bomo osvetlili oba nivoja raziskovanja pedagoške prakse, ki rezultirata v oblikovanju skupnega razumevanja kakovosti VIZ prakse s posebnim poudarkom na kakovosti programov, v katere se vključujejo otroci Romi.

Ključne besede: kritična refleksija, skupno razumevanje kakovosti, kompetence strokovnih delavcev, otroci Romi, akcijsko raziskovanje

Tjaša Kovačič, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Tina Vršnik Perše, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Pedagoški inštitut*

Študenti razrednega pouka o znanju s področja vzpostavljanja discipline v razredu

Za učitelja začetnika je zelo težko izbrati pristop, s katerim bo vzpostavljajal disciplino v razredu. Zato smo analizirali, kako usposobljene se čutijo študenti študijskega programa Razredni pouk Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru na področju vzpostavljanja discipline v razredu.

Po pregledu učnih načrtov in akreditacij vseh letnikov študijskega programa Razredni pouk Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru smo ugotovili, da se študijske vsebine povezane s tematiko vzpostavljanja discipline v razredu le redko pojavljajo. Posamezne vsebine ali cilje zasledimo znotraj drugih predmetov, predmeti v celoti pa se pojavijo samo kot izbirni predmeti. Vsi študenti tako ne pridobijo osnovnega znanja o vzpostavljanju discipline v razredu, ki sploh omogoča vse ostalo delo, povezano s podajanjem in pridobivanjem specifičnih znanj.

V empirično raziskavo je bilo vključenih 120 študentov programa Razredni pouk Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, kar predstavlja reprezentativni vzorec tega študijskega programa. S pomočjo anketnih vprašalnikov smo ugotovili, da bi si skoraj vsi študentje razrednega pouka želeli pridobiti veliko več znanja s področja vzpostavljanja discipline v razredu. Zadovoljstvo študentov s pridobitvijo znanja v zvezi z vzpostavljanjem discipline v razredu tekom študija je torej zaskrbljujoče. Postavlja pa se še dodatno vprašanje, v kolikšni meri so učitelji, ki že poučujejo, zadovoljni s svojim znanjem na tem področju in katere vsebine in skupine bi bilo potrebno vključiti v nadaljnje raziskovanje ter načrtovanje izobraževanja na tem področju.

Ključne besede: disciplina, vzpostavljanje discipline, študentje, učitelji začetniki, učni načrti

Danijela Rus, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Milena Ivanuš Grmek, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*

Izpolnitev pričakovanj študentov pedagoških študijskih programov pri praktičnem pedagoškem usposabljanju

V času praktičnega pedagoškega usposabljanja študentje opazujejo delo mentorja in drugih pedagoških delavcev ter se bolj ali manj vključujejo v delo v razredu in izven njega. Ker imajo študentje različnih pedagoških študijskih programov različno predznanje in izkušnje o pouku, so različna tudi njihova pričakovanja pred pričetkom praktičnega pedagoškega usposabljanja. Od tega je odvisna izpolnitev njihovih pričakovanj po zaključenem usposabljanju. V prispevku predstavljamo rezultate raziskave, s katero smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri so se študentom pedagoških študijskih programov druge stopnje na fakultetah Univerze v Mariboru izpolnila pričakovanja o poteku praktičnega pedagoškega usposabljanja ter kako utemeljujejo izpolnitev svojih pričakovanj. V raziskavi so sodelovali študentje enopredmetnih in dvopredmetnih študijskih programov Fakultete za naravoslovje in matematiko, Filozofske fakultete in Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru.

Podatki so obdelani na nivoju deskriptivne in inferenčne statistike. V prispevku predstavljamo razlike v ocenah študentov o izpolnitvi njihovih pričakovanja glede na fakulteto (Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Filozofska fakulteta in Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru), smer študija (dvopredmetni in enopredmetni študij) ter usmeritev (nejezikovna, jezikovna, nejezikovna/jezikovna usmeritev). Rezultati nas opozarjajo, da so se le dobri polovici anketiranih študentov pričakovanja o poteku praktičnega pedagoškega usposabljanja v celoti izpolnila, preostalem pa le delno oz. se niso izpolnila. Kot najpogostejše razloge za delno izpolnitev oz. neizpolnitev pričakovanj študentje izpostavljajo prekratko trajanje praktičnega pedagoškega usposabljanja ter slabo sodelovanje z mentorjem in drugimi strokovnimi delavci. Prav zaradi tega je potrebno tako organizacijo in izvedbo praktičnega pedagoškega usposabljanja ponovno premisliti in smiselno prilagoditi.

Ključne besede: študentje, Univerza v Mariboru, praktično pedagoško usposabljanje

Majda Cencič, *Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem*, Tina Štemberger, *Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem*

Stališča študentov različnih pedagoških programov o raziskovanju

Kompetentnost učiteljev za raziskovanje pomembno prispeva k njihovi kompetentnosti za spreminjanje lastne pedagoške prakse (Valenčič Zuljan in Vogrinc, 2010). Izhajajoč iz razumevanja kompetentnosti kot tridimenzionalnega modela (znanje, stališča in spretnosti) ter iz dejstva, da začnejo bodoči učitelji kompetentnost graditi tekom študija, smo želeli ugotoviti, kakšna stališča imajo o raziskovanju študentje Univerze na Primorskem, Pedagoške fakultete. V ta namen smo izvedli pregledno neeksperimentalno raziskavo, v kateri so sodelovali študenti različnih smeri študija (razredni pouk, edukacijske vede, inkluzivna pedagogika, izobraževanje odraslih in razvoj kariere) in letnikov. 302 študenta sta izpolnila vprašalnik, v katerem so na petstopenjski Likertovi lestvici stališč izrazili stopnjo strinjanja s postavljenimi trditvami o raziskovalnem delu. Dobljene podatke smo obdelali na ravni deskriptivne in inferenčne statistike, ki smo jo uporabili za ugotavljanje morebitnih razlik v stališčih glede na smer študija. Rezultati kažejo, da se študentje razrednega pouka (torej bodoči učitelji), v primerjavi s študenti drugih smeri študija, v manjši meri strinjajo, da raziskovanje vpliva na trajnost in kakovost znanja, hkrati pa se v večji meri strinjajo s trditvama, da raziskovanje ni nujno za pedagoško delo ter da predstavlja dodatno breme za učitelje. Glede na rezultate predlagamo, da je potrebno pedagoško raziskovanje v času študija še bolj osmisliti in usmeriti študente, da bodo tudi v poklicu videli pomen »učitelja raziskovalca«.

Ključne besede: pedagoško raziskovanje, študenti, stališča

Barica Marentič Požarnik, *Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani*

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju - kdo raziskuje, kako in čemu? O zapostavljeni vlogi (akcijskega) raziskovanja učiteljev

Običajen odgovor na vprašanje »čemu raziskovanje« je, da je raziskovanje v vzgoji in izobraževanju namenjeno boljšemu razumevanju in spreminjanju - izboljševanju različnih razsežnosti vzgoje in izobraževanja (v angl. razlika med conclusion-oriented in decision-oriented research). Glede na to, da je pri uvajanju sprememb osrednji člen največkrat učitelj, je pomembno, kakšno vlogo mu v raziskovanju dodeljujemo oz. jo prevzema.

Učitelj je zelo pogosto dajalec podatkov oziroma informacij (zlasti na osnovi vprašalnikov z zaprtimi vprašanji), včasih je izvajalec navodil oziroma raznih postopkov (pedagoški eksperimenti). Od njega dalje pričakujemo, da bo spremljal raziskovalne rezultate in jih upošteval v svoji praksi. Vse preredko pa je v raziskovanju enakopraven partner, kot je to v akcijskem raziskovanju, v katerem »skušajo udeleženci izboljšati racionalnost in pravičnost vzgojno izobraževalne prakse, razumevanje te prakse in situacij, v katerih se odvija«.

Zakaj je pri nas razmeroma malo akcijskega raziskovanja v sodelovanju med raziskovalci in učitelji ter drugimi strokovnimi (npr. svetovalnimi) delavci? Ali zato, ker je njegovo izvajanje razmeroma zahtevno in je premalo načrtnega usposabljanja zanj? Ali je preveč v nasprotju s prevladujočo paradigmo znanosti, ki poudarja in celo absolutizira značilnosti, kot so objektivnost, kvantifikacija, posplošljivost, ponovljivost...? Ali pa moti vzpostavljane drugačnega razmerja moči med raziskovalci, šolsko politiko in učitelji praktiki?

V prispevku bodo ob osnovnih značilnostih in variantah akcijskega raziskovanja ter uspešnih primerih predstavljene tudi dileme, ovire in spodbude za prihodnost.

Ključne besede: akcijsko raziskovanje učiteljev, odnos teorije in prakse, vloga učiteljev v raziskovanju, sprememba raziskovalne paradigme

Gašper Strniša, *Šolski center Kranj*

Certificirano dodatno strokovno izobraževanje za učitelje na platformi edX

Za učitelje je poleg formalne izobrazbe izrednega pomena tudi dodatno strokovno izobraževanje in vse življenjsko učenje. Motivacija za takšno izobraževanje je odvisna od posameznika, prav tako pa je od njega odvisen način, s katerim se bo izobraževal. Takšnih načinov obstaja več vrst, učitelji pa se vseh možnosti sploh ne zavedamo. Na tem mestu je potrebno opraviti določeno raziskovanje, s katerim lahko spoznamo različne in nove načine, ki so skladni tudi s trenutnim časom, saj se le ti, še posebej v dobi interneta vseskozi razvijajo in dopolnjujejo. V referatu je predstavljen primer dobre prakse izobraževanja učitelja preko spletne platforme edX, ki ponuja veliko število izobraževalnih področij in priznanih ustanov, ki ta izobraževanja izvajajo. Veliko vrednost takšnih izobraževanj predstavljajo tudi pridobljeni certifikati, ob uspešnem končanju posameznih izobraževanj.

Ključne besede: edX, izobraževanje, učitelji, certifikat, Java

Ivanka Erjavec, *Osnovna šola Črni Vrh*

Uvajanje sprememb in novosti

Današnje stanje v družbi šolo zagotovo usmerja k sprotnemu preverjanju in izboljšavi temeljnih postulatov, na katerih slonita kvalitetno delo in bodoči razvoj zavoda.

Iskanje skupnih vrednot, načel in principov določa smernice za nadaljnje načrtovanje, izvajanje in spremljanje vzgojno izobraževalnega delovanja šole. Našteti procesi so tesno povezani z vsebino poslanstva in vizije šole, vključevati pa morajo vse deležnike izobraževanja v okolju.

V prispevku bomo opisali proces dela na Osnovni šoli Črni Vrh v šolskih letih od 2010/11 do 2015/16. Predstavili bomo tiste dejavnike, ki so sledili vprašanju o uvajanju sprememb in novosti, raziskovanju, sodelovanju, ustvarjalnosti ter učinkovitosti učenja. Namen akcijskega raziskovanja je bil poiskati odgovore na vprašanja o vrednotah in odgovore o tem, kako posodabljati šolsko prakso.

Metodologija dela pri samoevalvaciji in evalvaciji je vključevala spremljanje, analizo ter vrednotenje didaktičnih enot in dokumentov, refleksije, kvalitativno oceno otroških izdelkov in nastopov ter analizo anketnih vprašalnikov.

Na osnovi rezultatov smo ocenili prednosti, slabosti, zunanje izzive in nevarnosti, ugotovili smo vrzeli med sedanjim, obstoječim in želenim stanjem.

V šolskem letu 2015/2016 se je šola vključila v triletni projekt Uvajanje izboljšav in samoevalvacije, ki ga izvaja Šola za ravnatelje. Za prednostni cilj s področja vrednot in stališč smo izbrali razvijanje odgovornosti, s področja učenja in poučevanja pa razvijanje branja z razumevanjem. Izdelali smo Akcijski načrt za šolsko leto 2016/2017 in določili dejavnosti na ravni šole in posameznih učiteljev.

Izsledki kažejo, da raziskovanje v vzgoji in izobraževanju spodbuja povezovanje z deležniki v luči krepitev kakovosti v šoli, poleg tega pa ponuja številne priložnosti za kritični razmislek o svojem delu in o delovanju šole.

Ključne besede: poslanstvo in vizija šole, akcijsko raziskovanje, prednostni cilj, uvajanje sprememb in novosti, kakovost v šoli

Mija Koderman, *Vrtec Šentvid*

Uvajanje otrok v vrtec – ugotavljanje in dvig kakovosti dela v procesu samoevalvacije

Pri izboru področja samoevalvacije smo se v Vrtcu Šentvid v letu 2015 osredotočili na področje uvajanja otrok v vrtec. K samoevalvaciji smo pristopili na način, da bi nam bila dejansko v podporo pri našem delu v praksi ter tako pripomogla k nadaljnjemu zagotavljanju in nadgrajevanju kvalitete dela. V procesu samoevalvacije smo vpeljali posamezne aktivnosti, ki smo jih sproti načrtovali in tako upoštevali potrebe, ki so se sproti porajale oziroma izrazile.

Samoevalvacija področja uvajanja je temeljila na intenzivnem internem strokovnem sodelovanju znotraj vrtca ter na poglobljenem tematskem vprašalniku za vzgojiteljice. Aktivnosti sem koordinirala svetovalna delavka v tesnem sodelovanju s strokovnimi delavkami in vodstvom vrtca. Oblikovana je bila delovna skupina za

področje uvajanja, hkrati pa smo uvedli interna strokovna srečanja za izmenjavo izkušenj in podporo vzgojiteljicam pri uvajanju. Vzporedno je nastalo gradivo za starše z usmeritvami pri uvajanju otroka. Ob zaključku samoevalvacije smo lahko povzeli, da se v vrtcu zavedamo velikega pomena in zahtevnosti procesa uvajanja ter se zavzemamo za zagotavljanje visoke kvalitete dela. V procesu pa so se identificirali tudi določeni izzivi, potrebe, dileme, ideje in predlogi, na katere smo se po principih akcijskega raziskovanja že sproti odzivali, hkrati pa jih vključili v naše usmeritve za prihodnje delo na tem področju.

V prispevku bomo predstavili potek in rezultate samoevalvacije (vključno z razlogi za izbor področja, vzporedno izvedenimi aktivnostmi ter na samoevalvaciji temelječimi usmeritvami za v prihodnje).

Ključne besede: vrtec, uvajanje v vrtec, samoevalvacija, samoevalvacijsko poročilo, akcijsko raziskovanje

Igor Lipovšek, *Zavod RS za šolstvo*

Opisovalna ali raziskovalna šolska geografija

Glede na učne načrte naj bi bil pouk geografije v slovenski šoli raziskovalno naravnan in usmerjen v reševanje problemov. Analiza maturitetnih nalog in nalog nacionalnega preverjanja znanje ne potrjuje tega cilja niti ga potrjuje analiza odnosa do različnih vrst terenskih nalog, ki smo jih ponudili v oceno 180 učencem in dijakom treh šol. V prispevku želimo dokazati, da so tako družbena pričakovanja kot razmere na šoli usmerjene v pouk, ki je predvidljiv, voden in omogoča učencem in dijakom doseganje enega in pričakovanega rezultata.

Ključne besede: raziskovanje, opazovanje, opisovanje, pouk, geografija

Petra Štirn Janota, *Zavod Petida*

Sistematična spremljava procesnega uvajanja celovitega induktivnega modela v pedagoško prakso

Osrednja tema prispevka je prikaz rezultatov uspešnega procesnega uvajanja celovitega induktivnega modela v pedagoško prakso, ki so nastali v okviru študije primera. S celovitim induktivnim modelom spodbujamo prosocialni in moralni razvoj otrok, pri tem pa izhajamo iz spoznanj, da posameznik ustrezno razvija svojo prosocialno občutljivost, ko mu omogočimo izkušnje, na podlagi katerih ugotavlja, kaj določena ravnanja prinašajo njemu in drugim. Model smo razvijali v sodelovanju s strokovnjaki s področja vzgoje, umetniki in zunanjimi institucijami (muzeji, galerijami idr.) ter pedagogi – praktiki iz vrtca Vodmat Ljubljana

Rezultati spremljave v vrtcu so pokazali pozitivni učinek uvajanja celovitega induktivnega vzgojnega modela tako pri odzivanju v vzgojno-disciplinskih situacijah kot pri spodbujanju in uresničevanju prosocialnega vedenja otrok.

Gre za uspešen model procesno zasnovanega načina vpeljave pedagoške inovacije v pedagoško prakso, ki je uporaben tako za reševanje disciplinskih situacij, ki se navezujejo na reševanje konfliktov in nemotenega poteka vzgojno-izobraževalnega dela, kot za uresničevanje ciljev vzgoje, preko katerih spodbujamo oblikovanje osebno odgovorne, strpne, socialno občutljive in družbeno angažirane osebnosti. Hkrati ponuja induktivni vzgojni pristop teoretsko in praktično osnovo za ovrednotenje in posodobitev vzgojnih načrtov in disciplinskih režimov v vrtcih in šolah.

Ključne besede: induktivni vzgojni model, prosocialni in moralni razvoj, procesno uvajanje, izobraževanje učiteljev in vzgojiteljev, sistematična spremljava

Marija Blažič, *Osnovna šola Dobje*

Formativno spremljanje pouka matematike v oblaku

Novi časi, nove zahteve poučevanja otrok, ki jim bodo dale uporabno znanje. Učenci postanejo sami odgovorni za svoje znanje. Sami znajo svoje delo načrtovati, si postaviti cilje in jih tudi ocenjevati. Znajo kritično ovrednotiti delo in konstruktivno kritiko tudi podati.

Pri matematiki nam je zvezek one note postalo orodje, kako učinkovito spremljati korake formativnega spremljanja. V zvezku zapišejo vse korake v e-listovniku v zavihku mojega učenja: predznanje, cilje in kriterije, strategije, dokazi, samoevalvacija in doseženi cilji. Učenci ugotavljajo predznanje, dokaze fotografirajo in priložijo v zvezek (one note). Učenci sami postavijo cilje in kriterije za obravnavane teme, kar jim služi kot podlaga, da sestavijo v dvojicah nalogo, ki jo kasneje sošolci rešijo. Nato ocenijo nalogo po kriterijih in podajo tudi povratno pisno informacijo o znanju sošolcev. Prav tako učenci komentirajo kako je naloga sestavljena. Uporabnost znanja pokažejo tudi pri sestavljanju spletne ankete. Po zbranih odzivih učenci analizirajo odgovore, zapišejo ugotovitve in oblikujejo seminarsko nalogo. Dva učenca sta se preizkusila v raziskovalni nalogi. Učenci pripravijo tudi predstavitev. Naloga sošolcev je, da komentirajo in ocenijo po

izdelanih kriterijih nalogo in predstavitev. Način dela nam je omogočal razvijanje transverzalnih veščin kot so argumentiranje, delo z viri, digitalno pismenost, raziskovanje v znanosti in sodelovanje ter komuniciranje.

V veliko pomoč pri tem nam je oblak, ki učitelju in učencu nudi primerno okolje za spremljavo pouka in zbiranje dokazov. V oblaku je kar nekaj programov s katerimi lahko ustvarjamo in tudi shranjujemo naše delo. Je tudi prostor za izmenjavo mnenj, spletni zvezek pa je na voljo vsem doma in v šoli. Učenec ima podroben pregled dogajanja pri pouku in domačem delu. Zvezek omogoča tudi, da določene vsebine niso vidne vsem.

Ključne besede: oblak veščine dokazi kritika znanje

Bojana Gnamuš Tancer, *Osnovna šola Šmartno pri Slovenj Gradcu*

Učinki treninga tehnik razmišljanja po Edwardu de Bonu na učence v osnovni šoli

Z raziskavo, ki je potekala kot dvoletni pedagoški eksperiment, smo preverjali učinkovitost metode eksplicitnega učenja razmišljanja v šolski praksi. Preverjali smo učinke treninga tehnik razmišljanja po metodi CoRT avtorja Edwarda de Bona na različnih področjih. Na kognitivnem področju nas je zanimal učinek treninga na ustvarjalno mišljenje in pozornost. Na motivacijskem področju smo ugotavljali učinek na motiviranost učencev ter uporabo kognitivnih in metakognitivnih strategij. Na področju osebnosti pa nas je zanimal učinek treninga na samopodobo. Rezultati so pokazali, da so učenci v eksperimentalni skupini generirali pomembno več idej od svojih vrstnikov iz kontrolne skupine. Hkrati so pomembno izboljšali svoj dosežek na vseh parametrih ustvarjalnega mišljenja. Tudi v osredotočanju pozornosti so učenci iz eksperimentalne skupine pomembno bolj napredovali od učencev iz kontrolne skupine. Na motivacijskem področju je imel trening učinek le na uporabo kognitivnih strategij. Trening pa ni imel učinka na samopodobo učencev.

Uporabili smo veljavne merske instrumente: Torranceov test ustvarjalnega mišljenja, Test pozornosti d2, Lestvico samopodobe SPa in vprašalnik motivacijskih strategij učenja (MSLQ).

Ključne besede: eksplicitno učenje razmišljanja, metoda CoRT, ustvarjalno mišljenje, motivacija, samopodoba

Tanja Hrovat, *Osnovna šola n.h. Maksa Pečarja, Črnuče*

Avtonomija in odgovornost v vzgojno-izobraževalnem delu učiteljev

V današnjem času imata učinkovitost ter uspešnost v družbi velik pomen, zato je avtonomija šol ter avtonomija strokovnih delavcev šole vse bolj pomembna, saj predstavlja enega od elementov trajnega in kakovostnega napredka. Od ravnatelja in ostalih strokovnih delavcev šole se zahteva določena stopnja strokovne avtonomije, prav tako pa so odgovorni za kakovost in rezultate svojega dela. V večini

evropskih držav se je v zadnjih dveh desetletjih poklic učitelja precej spremenil, predvsem na področju opredeljevanja obveznosti. Spremembe lahko opazimo v večji avtonomiji pri izobraževanju, kar učiteljem omogoča učinkovitejše sodelovanje pri razvijanju kurikuluma, prevzemanje novih vsakodnevnih dolžnosti, kot so nadomeščanja in mentorstvo mlajšim kolegom ter v širjenju obveznosti (skupinsko delo, daljša prisotnost na delovnem mestu, sodelovanje pri pripravi šolskega načrta ipd.). Prav tako se z večanjem avtonomije povečuje tudi učiteljeva odgovornost. Ohranjati mora standarde svojega poklica, odgovoren je do nadrejenih, ostati pa mora zvest tudi svojim normam in vrednotam. V raziskavi obravnavam strokovno avtonomijo učitelja ter njegovo odgovornost pri vzgojno-izobraževalnem delu. V raziskovalnih vprašanjih me je zanimalo, kako učitelji razumejo pojma avtonomija in odgovornost in kateri dejavniki imajo nanju največji vpliv. Spraševala sem se tudi o vlogi ravnatelja pri avtonomnem in odgovornem ravnanju učiteljev ter o tem, ali so predmetni učitelji pri svojem poučevanju bolj avtonomni kot razredni učitelji. Raziskava je bila izvedena kot študija primera na eni izmed ljubljanskih osnovnih šol. Opira se na dosedanje ugotovitve iz literature, izsledke podobnih raziskav ter na uporabljene raziskovalne metode – anketo ter polstrukturiran intervju z ravnateljico šole.

Ključne besede: avtonomija, odgovornost, izobraževanje, znanje, učitelj

Gabi Čačinovič Vogrinčič, *Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani*

Soustvarjanje učenja v procesih pomoči učencem z učnimi težavami

V raziskavi Fakultete za socialno delo Soustvarjanje učenja in pomoči, ki jo predstavljamo v monografiji Učenci z učnimi težavami: Izvirni delovni projekt pomoči (Šugman Bohinc 2011, Čačinovič Vogrinčič 2011), smo preizkusili koncept soustvarjanja učenja z učenci z učnimi težavami in dokazali, da je učno težavo mogoče odpraviti in omiliti, če je učenec soustvarjalec učenja, če se sliši njegov glas. Spremembe zajamejo vse učence, učečo se skupnost, v kateri se učenje soustvarja. Gre za akcijsko raziskovalni projekt, ki pokaže soustvarjanje novih znanj in ustvarjanje novih pomenov v procesu z vsemi udeleženi. Lahko razberemo procese učenja vseh udeleženi, torej soustvarjanje učenja v raziskovanju procesov pomoči v praksi za prakso in za teorijo.

S konceptom soustvarjanja učenja in pomoči v delovnem odnosu se zelo spreminja običajen način ravnanja v podporo učencem z učnimi težavami. V izvirni delovni projekt pomoči so povezani vsi, ki lahko prispevajo svoj delež: učenec, učitelji, starši in svetovalni delavci, a tako, da je v procesu odločilen glas otroka. Učencu se vedno znova pridružimo na način delovnega odnosa, ves čas smo ostali njegovi spoštljivi in odgovorni zavezniki, učenec je vstopal kot ekspert iz izkušenj. Tako zastavljena pomoč je izredno uspešna, prav učenec sam zna in zmore največ prispevati na način, ki je učinkovit in smiseln zanj. Šola, kjer je vsak učenec lahko uspešen, šola, ki je od vseh, mora vsakemu učencu omogočiti, da razišče in dobi podporo za svoj izvirni projekt učenja, ki mu lahko prinese uspeh.

Ključne besede: soustvarjanje učenja in pomoči, delovni odnos, izvirni delovni projekt pomoči, ekspert iz izkušenj, učitelji spoštljivi in odgovorni zavezniki

Ana Kozina, *Pedagoški inštitut*

Učinkovitost programa socialnega in čustvenega učenja (PRIJATELJI) za zmanjševanje anksioznosti in agresivnosti osnovnošolcev v Sloveniji

Tako anksioznost kot agresivnost sta povezani s številnimi negativnimi posledicami. Stalna anksioznost prizadene otroka ali mladostnika na čustvenem področju, škodi njegovemu telesnemu zdravju, vpliva na njegov razvoj, učenje in razvoj medosebnih odnosov, še posebej v šolskem obdobju. Na drugi strani se agresivnost povezuje tudi z izrazito negativnimi posledicami za učence, ki so izpostavljeni agresivnemu vedenju (zmanjšane šolske dosežke, anksioznost, depresivnost, samomorilnost), kot tudi za učence, ki so agresivni (zmanjšane šolske dosežke, slabo samopodobo, težave v kognitivnem in socialno-kognitivnem delovanju...). V prispevku predstavljamo preverjanje učinkovitosti programa socialnega in čustvenega učenja PRIJATELJI (ang. FRIENDS) za zmanjševanje anksioznosti in agresivnosti osnovnošolcev v Sloveniji. Program PRIJATELJI je razvojno dokazano učinkovit preventivni program za zmanjševanje anksioznosti, ki temelji na kognitivno vedenjskem pristopu, je v svetu široko uporabljen ter kot edini te vrste priporočen s strani Svetovne zdravstvene organizacije. Da bi preverili njegovo učinkovitost v Sloveniji smo na priložnostnem vzorcu učencev četrtil in osmih razredov (N=165)

uporabili kvazi-eksperimentalni načrt s kontrolno skupino. Učenci v eksperimentalni skupini so bili izpostavljeni programu PRIJATELJI (v obsegu 12 delavnic). Učenci, njihovi učitelji in njihovi starši so pred izvedbo programa, po izvedbi programa ter šest mesecev po izvedbi programa poročali o pogostosti čustvenih in vedenjskih težav, med drugim tudi o anksioznosti (AN-UD, Kozina, 2014) in agresivnosti (AG-UD, Kozina, 2014). V prispevku bomo predstavili primerjave anksioznosti in agresivnosti med obema skupina (kontrolno in eksperimentalno) v različnih časih merjenja. Dodane bodo praktične izpeljave za šolsko prakso.

Ključne besede: socialno in čustveno učenje, anksioznost, agresivnost, PRIJATELJI

Katja Mlakar, *samostojni raziskovalec*, Tjaša Filipčič, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Doživljanje izobraževalne poti - izkušnje dveh oseb s cerebralno paralizo

V kvalitativni raziskavi smo želeli ugotoviti, kako izbrana sogovornika s cerebralno paralizo, ki sta bili vključena v različna izobraževalna programa osnovne in srednje šole, doživljata vključenost v izobraževalni proces. Zanimalo nas je, kakšen je pomen izobraževanja za njun osebni razvoj ter za neodvisno življenje v odrasli dobi. Namen prispevka je identifikacija ključnih ovir in izzivov, s katerimi se srečujejo osebe s cerebralno paralizo v procesu izobraževanja. Ugotovili smo, da imata sogovornika v procesu izobraževanja tako pozitivne kot tudi številne negativne izkušnje. Pozitivne izkušnje se nanašajo na izvedbo in naravnost izobraževalnega procesa, ki je spodbujal k neodvisnosti in samostojnosti učencev. Zaznamovalo pa ju je posmehovanje in zaničevanje vrstnikov ter neupoštevanje zakonodaje na področju izobraževanja oseb s posebnimi potrebami. Izpostavila sta, da ni zadostna samo navzočnost učencev s cerebralno paralizo v šoli in razredu, temveč se mora učenec počutiti sprejetega ter soudeleženega v celotnem šolskem življenju. Opozorila sta na potrebo po aktivnejši vlogi pri načrtovanju pomoči in podpore v okviru šolskega dela. Predlagamo, da se odpravijo ovire in vzpostavijo načini dela, ki bodo omogočali napredek otrok s cerebralno paralizo v izobraževalnem procesu. Želimo opozoriti na potrebo po aktivnem sodelovanju učencev pri načrtovanju njihovega šolskega dela in nakazati možnosti v iskanju rešitev, kako načrtovati šolsko delo oseb s cerebralno paralizo, da bo način dela v šoli ustrezal njihovim individualnim potrebam. Strokovno delo, naj se osredotoči na aktivnosti, ki bodo vzpodbujale sprejemanje vseh učencev in bodo v pomoč pri razvijanju sociopragmatičnih spretnosti. Z novimi pristopi in metodami dela bomo v šolski prostor vnesli nove koncepte sobivanja in soodgovornosti.

Ključne besede: cerebralna paraliza, segregacija, inkluzija, izobraževanje oseb s cerebralno paralizo

Eva Kink Žerjav, *Osnovna šola Leskovec pri Krškem*, Bojana Abram, *Osnovna šola Leskovec pri Krškem*

Ustvarjalno branje

Branje je vsakdanji proces v življenju. Je pridobivanje informacij, ki jih dobimo ljudje iz različnih zapisanih gradiv. Enciklopedije tako pojasnjujejo, da je branje prepoznavanje črk (grafemov) v pisani ali tiskani obliki (ki jih izgovarjamo ali ne), prehajanje z očmi čez to, kar je napisano ali natiskano, sprejemanje informacije iz besedila, prenašanje znake pisanega jezika v slušne znake (znake govornega jezika). Seveda je branje več kot to. Je komunikacijski proces, v katerem besedilo prenaša sporočilo, bralec pa ga sprejema.

Tako poznamo različne bralne modele, dejavnike branja oz. bralne učinkovitosti (od kognitivnih, percepcijskih, motivacijskih oz. interes za branje, do kulturno – socialnih dejavnikov).

V začetni fazi opismenjevanja je zagotovo zelo pomembno dekodiranje oziroma pretvarjanje grafičnega koda h glasovni kodi. Seveda pa na to vplivata zelo pomembna dejavnika, ki jih zelo pogosto uporabljamo in urimo v 1. triadi:

- zaznavanje/prepoznavanje grafičnih simbolov,
- fonemski procesi (tu govorimo predvsem o glasovnem razčlenjevanju in glasovnem razločevanju).

Pri ustvarjalnem branju se predpostavlja, da bralec besedilo razume, interpretira, ovrednoti in poustvarja vsebino na različne načine.

Ključne besede: branje, bralna nalepka, kreativnost, obnova, dramatizacija

Vid Lenard, *Vrtec Šentvid*

Raziskava ustvarjalnosti otrok

V prispevku proučujem problem razvijanja ustvarjalnosti predšolskih otrok skozi gibalno dejavnost. Vzgoja gibalnega ustvarjanja predšolskih otrok in z njo specialna metodika tega področja ima v Sloveniji že šestdesetletno tradicijo. Metodika se je razvijala po načelih sodobnega umetniškega plesa, ki so nastajala v začetku dvajsetega stoletja kot protiutež formalizmu večstoletij razvijajočemu se klasičnemu baletu. Ta načela temeljijo na naravnem človekovem gibanju ter posameznikovem izražanju in ustvarjanju skozi gibanje. Razvijanje specialne metodike ustvarjalnega gibanja v veliki meri danes poteka interdisciplinarno v povezavi s psihologijo in raziskavami na področju izobraževanja. Zgodnje učenje predšolskih otrok po teh principih pa pomeni, da imamo neko splošno znanje o področju dejavnosti (disciplini), ki jo učimo in osnovno razumevanje plesnih elementov.

Namen raziskave je proučiti odnos med metodiko plesne vzgoje in razvojem ustvarjalnosti predšolskih otrok. Vzgojitelje smo metodično izobraževali na srečanjih projektne skupine v našem vrtcu in v ta namen oblikovali hipotezo, da boljša metodična usposobljenost vzgojiteljev pomembno vpliva na razvoj ustvarjalnih sposobnosti otrok.

Rezultati statistične analize kažejo, da bi bilo mogoče v okviru obravnavanega vzorca otrok sprejeti delovno hipotezo. Izsledki raziskav v svetu, kakor tudi

ugotovljeni trendi v naši raziskavi, bi lahko prispevali k osveščanju in poglobljanju vzgojnega dela s predšolskimi otroki.

Ključne besede: ustvarjalnost, raziskava, gibalno-plesne dejavnosti, umetnost, preizkušnja

Lidija Šket Kamenšek

Pravljica kot pomoč pri učencu s težavami pozornosti in hiperaktivnostjo

Učenci s težavami pozornosti in/ali hiperaktivnostjo so heterogena skupina otrok s pripadajočo simptomatiko, primanjkljaji in posebnostmi. Zanimariti pa ne smemo njihovih močnih področij in dobrih osebnih lastnosti, saj predstavljajo ustrezno izhodišče za iskanje oblik pomoči in kasnejšo uspešnost intervencije. Pravljice so umetniško delo. Bettelheim jim pripisuje močan psihološki pomen in priznava njihovo učinkovitost na področjih otrokovih težav, primanjkljajev ter močnih področij.

V kvalitativni raziskavi je predstavljena študija primera triletnega spremljanja učenca z zmanjšano pozornostjo in hiperaktivnostjo (vse od obiskovanja 1. do zaključka 3. razreda), v kateri so imele intervencije z Andersenovimi pravljicami ključno vlogo. Med procesom je postajala vloga učenca vse aktivnejša in je dosegla stopnjo učenčevega poustvarjanja, s čimer sta naraščali njegova samostojnost in kreativnost, hkrati pa so se njegove prvotne težave s pozornostjo in hiperaktivnostjo manjšale. Slednje potrjuje tudi kvalitativna analiza polstrukturiranih intervjujev, ki so bili izvedeni po zaključku intervencij s pravljico z dečkom in njegovo materjo, z namenom pridobiti individualno refleksijo. Celotna raziskava potrjuje, da je model pomoči s pravljico mogoč. V raziskovalnem primeru je bil zaradi prekrivanja z dečkovim močnim področjem (jezik, likovna in besedna umetnost) ustrezen in učinkovit.

Navedene ugotovitve so lahko izhodišče za poglobljeno znanstveno raziskovanje modela pomoči s pravljico pri drugih otrocih s podobnimi težavami in ugotavljanje povezanosti z njihovim močnim področjem, pri čemer bi se preveril sklep o prekrivanju močnega področja s pravljico in posledično ustreznost in učinkovitost omenjenega modela pomoči.

Ključne besede: učenci s težavami pozornosti in/ali hiperaktivnostjo, Andersenove pravljice, Bettelheim, kvalitativna raziskava, študija primera

Franc Vrbančič, Šolski center Ptuj

Finančno in časovno vzdržen model dela z »dijaki, ki hočejo več«

V Sloveniji je v osnovnošolskih in srednješolskih izobraževalnih programih poskrbljeno za mladostnike s posebnimi potrebami. V osnovnih šolah je poskrbljeno tudi za delo z nadarjenimi posamezniki, a se kontinuiteta dela z njimi pri prehodu v srednjo šolo velikokrat prekine predvsem zaradi obilice dodatnega dela in pomanjkanja financ. Večinoma je delo na tem področju bolj ali manj v rokah entuziastičnih posameznikov.

V prispevku predstavimo finančno in časovno vzdržen model dela z nadarjenimi dijaki. Jedro modela so razna dijaku ponujena dodatna dela: priprave na tekmovanja v znanju, mentorstvo dijakov drugim učencem, priprava člankov za slovensko ali mednarodno konferenco, izvedba izdelkov za predstavitev na strokovnih srečanjih, forumih, festivalih in podobnih prireditvah, sodelovanje s podjetji, priprave dijakov za strokovno obveščanje javnosti o zanimivih temah ipd. Dijake spodbujamo, da idejo realizirajo in ponudijo na trgu. Učitelj kot mentor usmerja delo dijaka glede na njegove želje in znanje v okviru zmožnosti šole. Sodelovanje dijaka je prostovoljno, a če z aktivnostjo začne, jo mora tudi končati ter opraviti analizo opravljenega dela.

V prispevku prikažemo tudi vrednosti kazalnikov tovrstnega dela: samostojnost in zadovoljstvo dijaka, porabljen čas in denar, doseženi rezultati na tekmovanjih itd.

Ključne besede: nadarjen dijak, učitelj-mentor, izobraževanje, srednja šola, projektno delo

Alenka Gril, Pedagoški inštitut

Pomen izobraževanja za opredelitev in doseganje poklicnih ciljev v prihodnosti med mladostniki v različnih srednješolskih izobraževalnih programih

Oblikovanje identitete je najpomembnejša razvojna naloga mladostnikov, ki zajema lastne opredelitve osebnih, medosebnih in družbenih vlog na različnih področjih, med drugim tudi na poklicnem. Pri razreševanju razvojnih nalog posameznik usvaja različna znanja, spretnosti, stališča in vzorce vedenja, upošteva lastne psihofizične značilnosti in aspiracije kot tudi družbene zahteve v svojem okolju, da bi lahko učinkovito deloval v določenem sociokulturnem kontekstu. Spremembe družbeno-političnega konteksta, ki je tudi v Sloveniji kot članici EU prežet z neoliberalno ideologijo, spreminjajo razmerja med izobraževanjem in trgom dela. Zato smo predpostavili, da se bodo nove družbene norme odrazile v opredelitvah poklicne identitete mladostnikov in njihovem pojmovanju izobraževanja, ki naj prispeva predvsem k poklicni usposobljenosti.

V študiji, ki jo bomo predstavili v prispevku, smo poklicne identitete mladostnikov preučevali v okviru širše raziskave vizij lastne prihodnosti mladostnikov. Opredelili smo jih kot predstave o osebno pomembnih ciljih na različnih področjih, ki si jih želijo uresničiti čez deset let oz. ko bodo odrasli: izobrazba, kariera, partnerstvo, starševstvo, samostojno življenje, bivališče (kraj/država). Raziskavo smo izvedli med mladostniki v zadnjem letniku srednje šole – gimnazij, srednjih tehniških in

strokovnih šol ter srednjih poklicnih šol (N=878) v šolskem letu 2015/2016. V prispevku bomo predstavili rezultate na področju kariernih ciljev. Regresijske analize kažejo povezanost izobrazbenih in poklicnih ciljev mladostnikov ter vlogo stališč do izobraževanja in prepoznanih socialnih in individualnih dejavnikov tako pri opredelitvi kot uresničenju lastne predstave o poklicu. Pokazale so se tudi pomembne razlike med mladostniki, ki zaključujejo različne vrste srednješolskih izobraževalnih programov.

Ključne besede: poklicna identiteta, stališča do izobraževanja, mladostniki, srednješolski programi, družbeno-politični kontekst

Mojca Zupan, *Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana*, Jana Hafner, *Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana*

Vključevanje dijakov srednjega strokovnega izobraževanja v raziskovanje

V prispevku pozornost namenjava vključevanju dijakov srednjega strokovnega izobraževanja v raziskovanje vprašanj, ki se tičejo področja v vzgoji in izobraževanju, za katerega se ti dijaki izobražujejo.

Na Srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji Ljubljana v zadnjem času več pozornosti posvečamo vključevanju dijakov izobraževalnega programa predšolska vzgoja v raziskovanje področja predšolske vzgoje. Čeprav jih lahko imenujemo za enega izmed deležnikov tega področja, so njihova mnenja, osebna opažanja oz. zaznavanja večji del izvzeta iz raziskovanja. Meniva, da lahko dijaki, ki v procesu formalnega izobraževanja pridobivajo strokovno znanje ter hkrati odraščajo in se razvijajo v bodoče samostojne strokovne delavce v vrtcih, s svojim neobremenjenim pogledom predstavljajo pomemben prispevek k raziskovanju strokovnih vprašanj v predšolski vzgoji.

V predstavljeni raziskavi, ki je bila izvedena med 144 dijaki 2., 3. in 4. letnika ter poklicnega tečaja izobraževalnega programa predšolska vzgoja Srednje vzgojiteljske šole in gimnazije Ljubljana, sva se osredotočili na raziskovanje področja upoštevanja in ravnanja po izbranih načelih Kurikuluma za vrtce. Pozornost pri zasnovi raziskave je bila usmerjena na povezovanje strokovno teoretičnega znanja, s katerim se dijaki seznanijo pri pouku, in neposredno zaznavanje le-tega pri ravnanju strokovnih delavcev v oddelkih vrtcev med praktičnim usposabljanjem dijakov.

Ključne besede: raziskovanje, dijaki, predšolska vzgoja, vrtec, kurikularna načela

Barbara Štingl, *Dijaški dom Drava Maribor*, Tina Vršnik Perše, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, Pedagoški inštitut*

Raziskovalno delo v dijaških domovih

Dijaški domovi so opredeljeni kot vzgojno izobraževalne ustanove, ki zagotavljajo dijakom urejene življenjske in učne pogoje ter vzgojo. Med temeljnimi cilji so omogočanje dodatne kakovosti vzgojno izobraževalnega procesa s ponudbo

institucionalne vzgoje, možnostmi prehranjevanja in bivanja, učenja in kakovostnega preživljanja prostega časa dijakov. Za ohranjanje aktualnosti te ponudbe je nepogrešljiv gradnik vsakodnevnega dela tudi nenehen razvoj in raziskovalno delo.

Raziskovalno delo v Dijaškem domu Drava Maribor spodbujamo tako na ravni zaposlenih kot na ravni dijakov. Pomemben projekt, ki spodbuja predvsem raziskovalno delo mladih v Mariboru in okolici, je natečaj Mladi za napredek Maribora, v okviru katerega številni dijaki različnih mariborskih srednjih šol vsakoletno predstavijo raziskave in inovacijske predloge iz različnih predmetnih področij.

V prispevku izpostavljamo primer sodelovanja Dijaškega doma Drava Maribor na omenjenem natečaju. V okviru domske dijaške skupnosti je bila izvedena raziskava o mladih in njihovem družabnem življenju v prostem času ter vplivu pametnih mobilnih naprav na vsakdanjik in medsebojno druženje dijakov. Ugotovitve so pokazale, da se mladi zavedajo dejstva, da so pametne mobilne naprave lahko koristen pripomoček, ki lahko poenostavi številne življenjske situacije, ter skrajša pot dostopa do informacij, hkrati pa opažajo tudi problematiko medsebojnega odtujevanja in vse večjega poglobljanja v virtualni svet. Pri tem navajajo tudi nekaj morebitnih rešitev in ena med njimi je lahko tudi raziskovanje. Sodobna tehnologija ponuja možnosti na področju raziskovanja, hkrati pa raziskovanje kot skupinsko oziroma timsko delo lahko ponuja dijakom možnost dodatne aktivnosti in vzpostavljanja medsebojnih odnosov, ki jim sicer po lastnih besedah ne posvečajo toliko časa kot bi želeli.

Ključne besede: dijaški dom, prosti čas, raziskovalno delo dijakov, pametne mobilne naprave

Cvetka Ivančič, *Osnovna šola Veržej*

Pouk v kombiniranih oddelkih otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami

Na Osnovni šoli Veržej izvajamo pouk z učenci iz šolskega okoliša in z otroki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki bivajo v vzgojnem zavodu Veržej.

Število učencev na naši šoli pada, zato imamo vedno več kombiniranih oddelkov. V zadnjem obdobju zaradi varčevalnih ukrepov oblikujejo kombinirane oddelke tudi za učence s posebnimi potrebami.

Starši kombiniranih oddelkov upravičeno pričakujejo, da imajo njihovi otroci enake možnosti pri pridobivanju znanja kot njihovi vrstniki, ki nimajo pouka v kombiniranih oddelkih.

Poučevanje v kombiniranih oddelkih je izredno zahtevno in zelo odgovorno za vsakega učitelja. Delo v kombiniranih oddelkih z otroki s posebnimi potrebami pa je še dodatno oteženo. Učitelji, ki poučujemo v teh oddelkih, se srečujemo s številnimi težavami, ki otežujejo normalen potek pouka. Prešolanje teh otrok poteka na našo šolo čez vse šolsko leto, kar je zelo moteče za delo v teh oddelkih, saj se s prihodom vsakega novega učenca spremeni klima oddelka. Kako poteka pouk v kombiniranem oddelku, v katerem so fantje in dekleta, ki imajo čustvene in vedenjske motnje, velike vrzeli v znanju zaradi neupravičenega izostajanja od

pouka, brez delovnih navad, so nesamostojni pri delu, obremenjeni s težavami in problemi v njihovih matičnih družinah, rejniških družinah? Odgovore na to vprašanje sem dobila s pogovori s sodelavci in iz prakse, saj sem že tri leta razredničarka v kombiniranem oddelku.

Naše utemeljitve, zakaj niso primerni kombinirani oddelki pri ljudeh, ki oblikujejo oddelke za izvajanje programa osnovne šole za otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, naletijo na gluha ušesa. Njihov glavni cilj je varčevanje. Njim ni mar za fante in dekleta, ki se že o otroštvu oz. zgodnji mladosti srečujejo z zelo hudimi preizkušnjami in težavami.

Ključne besede: kombinirani oddelek, normativi, čustvene in vedenjske motnje

Fani Nolimal, *Zavod RS za šolstvo*

Razvoj digitalnih kompetenc in bralne pismenosti v projektih Zavoda RS za šolstvo

Osnovni namen številnih projektov v zadnjih petih letih v osnovnih šolah v Sloveniji je bil zagotoviti osmišljeno in funkcionalno rabo razpoložljive digitalne tehnologije (IKT) in opolnomočiti učitelje ter druge strokovne delavce šol za izvajanje didaktičnih strategij, ki bodo pri učencih spodbudile razvoj temeljne in višjih ravni bralne pismenosti. V pričujoči raziskavi, ki predstavlja neobjavljen del skupne raziskave, predstavljene na konferenci ECHA (Nolimal, 2014), predstavljamo analizo empiričnih ugotovitev, ki odgovarjajo na raziskovalno vprašanje: Kako učinkovito so (posamezni) projekti Zavoda RS za šolstvo v zadnjih petih letih osmišljali rabo IKT (razvijali digitalne kompetence) in spodbujali učne dejavnosti za razvoj temeljne in višjih ravni bralne pismenosti?

Skladno z opredelitvijo temeljnih in višjih ravni bralne pismenosti v raziskavi PISA (Program mednarodne primerjave dosežkov, Nacionalno poročilo, 2013) in skladno z opredelitvijo digitalnih kompetenc, smo v raziskovalna področja vključili naslednje ravni rabe IKT: a) informiranje, b) komunikacija, c) kreiranje vsebin in d) reševanje problemov (Ferrari, 2013). Ravni se smiselno nadgrajujejo in omogočajo učinkovit razvoj digitalnih kompetenc, kritičnega mišljenja, zmožnosti vrednotenja informacij, kreiranja unikatnih multimedijskih predstavitev, uporabo inovativnih tehnologij, kar prispeva k proaktivnemu in kreativnemu reševanju problemov ter učinkovitemu razvoju temeljnih in višjih ravni bralne pismenosti.

Analiza empiričnih ugotovitev je pokazala nekatere statistično pomembne korelacije med dejavnostmi in posameznimi projekti, v splošnem pa je razkrila številne slabosti, ki zadevajo frekvenco rabe digitalne tehnologije v šoli in dejavnosti za razvoj višjih ravni pismenosti. Ugotovitve v splošnem sovpadajo z rezultati Slovenije, objavljenimi v mednarodni študiji OECD, *Students, Computers and Learning: Making the Connection* (2015).

Ključne besede: digitalne kompetence, bralna pismenost, temeljne in višje ravni pismenosti, didaktične strategije, osnovna šola

Alenka Lipovec, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*, Manja Podgoršek, *Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru*

Sposobnost reprezentiranja ulomka z risbo

Ulomek spada med zahtevnejša matematična znanja in zato ni presenetljivo, da mnogim učencem ulomki povzročajo težave. Težav pa nimajo le učenci, temveč tudi njihovi učitelji. Z empirično raziskavo smo na 1926 udeležencih preverili, kako učenci, gimnazijci in bodoči učitelji razumejo ulomke na način, da smo jim ob zapisanem ulomku naročili, naj ga predstavijo z risbo. Uporabili smo kombinacijo kvalitativne in kvantitativne metodologije pedagoškega raziskovanja. Rezultati so pokazali, da udeleženci v relativno nizkem deležu (57 %) sploh prikažejo zahtevano računsko operacijo z ulomkom, hkrati pa jo še v nižjem (32,5 %) prikazujejo tako, da je iz risbe razviden pravilen rezultat. Razlike med skupinami udeležencev kažejo,

da se delež ustreznosti viša po vertikali navzgor. Iz prikazanih risb udeležencev je bilo mogoče vzpostaviti povezavo med risbo ponazorjenega ulomka ter tipi znanja (proceduralni in konceptualni). Vse tri skupine udeležencev (učenci, gimnazijci in bodoči učitelji) so v podobno nizkem deležu (okrog 16 %) skozi risbo izražali konceptualni tip matematičnega znanja. Ugotovili smo tudi, da je proceduralni tip pri vseh udeležencih zastopan mnogo višje (od 60 do 80 %). Dodatno rezultati kažejo, da se konceptualni tip znanja v višji meri povezuje s pravilnostjo podanega rezultata kot proceduralni. Iz tega lahko sklepamo, da so risbe dober indikator razumevanja matematičnih pojmov ter tudi da je potrebno ulomkom pri pouku matematike posvetiti posebno pozornost.

Ključne besede: matematika, razumevanje, znanje, ulomki, risbe

Ivanka Bider Petelin, *Osnovna šola Venclja Perka*, Martina Ozbič, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Zgodnje odkrivanje učnih težav na področju branja

Tako v strokovnih razpravah kot v vsakdanji pedagoški praksi se vedno bolj zavedamo pomena zgodnjega odkrivanja in nudenja pomoči otrokom s tveganjem za nastanek učnih težav na področju branja. Številne raziskave opozarjajo na pomembno vlogo številnih predbralnih zmožnosti, ki jih morajo imeti otroci usvojene še pred formalnim učenjem branja. Med predbralne zmožnosti uvrščamo: vidno razlikovanje, fonološko zavedanje, hitro avtomatizirano poimenovanje, kratkotrajni spomin, besedišče in razumevanje. V slovenskem prostoru nimamo standardiziranega inštrumenta, ki ocenjuje izključno predbralne zmožnosti na prej omenjenih področjih. Po vzoru tujih in domačih uveljavljenih inštrumentov oziroma preizkusov smo oblikovali enotno baterijo preizkusov za ocenjevanje predbralnih zmožnosti. Preizkuse smo uporabili na vzorcu 317-ih otrok v starosti od 5 do 7 let. S pomočjo diskriminativne analize smo ugotovili katere spremenljivke preizkusa predbralnih zmožnosti najbolje ločujejo skupino otrok, ki kažejo tveganje za nastanek motenj branja, od skupine otrok brez tveganja. Rezultati raziskave so pokazali, da poleg še nekaterih predbralnih zmožnosti, zmožnost združevanja zlogov v besedo najbolj razlikuje med posamezniki glede na tveganje za nastanek motenj branja. Pričujoča raziskava potrjuje, da je možno že pred vstopom v šolo ali najkasneje v prvem razredu osnovne šole napovedati, kateri otroci so rizični za nastanek motenj branja.

Ključne besede: branje, predbralne zmožnosti, motnje branja, zgodnje odkrivanje

Petra Pugelj Peca, *Osnovna šola Danile Kumar*

Raziskovanje v funkciji analiziranja in presojanja učinkovitosti strategije učenja učenja

Proces učenja učenja obsega raznovrstne strategije, ki učencem omogočajo čimbolj učinkovito pridobivanje znanj na različnih predmetnih področjih. Z njimi se na sistematičen način srečajo tudi učenci 4. razreda, ko v okviru pouka družbe

posamezne načine tudi analizirajo, presojujejo njihovo učinkovitost in na ta način prepoznavajo ter gradijo lastni proces učenja. Slednje pa je bila tudi osrednja tema raziskovalne dejavnosti, katere problem je bil povezan z ugotavljanjem učinkov igranja didaktičnih iger na zapis kritičnih glasov (u in nezvočnikov) na koncu in sredi besede, s čimer se učenci srečajo pri slovenščini. Sama določitev problema je bila povezana z reševanjem preizkusa znanja, ki je obsegal učno snov, povezano s cilji pravopisne zmožnosti, s katero se učenci srečajo v 4. razredu, analiza rešenih nalog pa je pokazala njihovo najšibkejšo znanje prav na omenjenem področju. Izmed poti njegovega reševanja so učenci ob moji pomoči in glede na pridobljene predhodno izvedene raziskave izbrali izboljšanje znanja učne snovi s pomočjo igranja didaktičnih iger. Učinki njihove realizacije so bili pred in po trikratnem zaporednem igranju merjeni s pomočjo reševanja krajših preizkusov znanja, ki so jih učenci ovrednotili, nato pa so zbrane podatke uredili, predstavili s prikazi in jih interpretirali ter s tem dosegali cilje obdelave podatkov iz učnega načrta matematike. Ugotovili so pozitivne učinke igranja didaktičnih iger na izboljšanje znanja, samo raziskovalno delo pa je omogočilo udejanjanje medpredmetnih povezav. Učencem pa so z njim razvijali spretnosti organizacije in vodenja lastnega učenja z zavedanjem svojih miselnih procesov, strategij in metod. Iz tega stališča raziskovanje pri pouku ni le popestritev vsakdanje pedagoške prakse, ampak tudi nujna aktivnost za razvoj vseživljenjskega učenja.

Ključne besede: raziskovanje, učenje učenja, medpredmetne povezave, igra

Barbara Japelj Pavešić, *Pedagoški inštitut*

Izsledki primerjav znanja matematike: problem ali vzpodbuda za šolski sistem?

V zadnjih 20 letih je bilo opravljenih veliko analiz podatkov iz raziskav merjenja znanja in dejavnikov, ki spremljajo pridobivanje in odnos do znanja. Mednarodne raziskave so prinašale pozitivne in negativne rezultate. Izsledki raziskav so namenjeni ugotavljanju stanja, učenju iz rešitev v drugih državah in sistemskemu izboljševanju lastnega izobraževanja. Mnogi izsledki so bili koristno uporabljeni pri reševanju tekočih in dolgoročnih problematičnih področij matematičnega izobraževanja in jih lahko opredelimo kot vzpodbude za šolski sistem. Nekatera sporočila raziskav pa kljub temu, da jih trendi skozi leta krepijo, ne dosežejo tolikšne pozornosti strokovne javnosti, da bi prešla v razprave o izboljšanju stanja. Ta sporočila lahko opredelimo kot probleme za naš šolski sistem. V prispevku bomo skozi analizo trendov zbranih podatkov in odzivov iz prakse pokazali primere obeh vrst izsledkov. Povezali jih bomo z možnimi razlogi za njihovo (ne) vključevanje v razvoj izobraževanja. Predstavili bomo trenutno stanje trendov znanja in stališč do znanja pred objavo novih rezultatov raziskave TIMSS 2015 v mesecu novembru.

Ključne besede: merjenje znanja, matematika, trendi, izboljšave izobraževanja, TIMSS

Eva Klemenčič, *Pedagoški inštitut*, Mitja Čepič Vogrinčič, *Pedagoški inštitut*

IEA ICILS: predstavitev nekaterih rezultatov mednarodne primerjave

V Sloveniji in v svetu smo računalniško in informacijsko (RI) pismenost učencev 8. razredov izmerili prvič, in sicer z Mednarodno raziskavo računalniške in informacijske pismenosti IEA ICILS 2013. Povprečje nacionalnih točk je bilo razporejeno na skali s srednjo vrednostjo 500 ($\sigma=100$), t. j. od 361 do 553 točk. Slovenija je v raziskavi dosegla 511 točk in s tem rang med 7. in 10. mestom na mednarodni lestvici (skupaj s Slovaško (517), Rusijo (516) in Hrvaško (512) – v kolikor primerjamo 14 izobraževalnih sistemov). Z dosežki RI pismenosti so statistično značilno povezani številni faktorji, npr. socialno-ekonomski status (v vseh sistemih), v večini sistemov pa tudi drugi, kot npr. spol, izkušnja učencev z uporabo računalnikov in pogostost uporabe računalnika doma, pričakovana stopnja izobrazbe učencev, izobrazba staršev, število knjig doma, poklicni status staršev, IKT domači viri, uporaba IKT za zabavo itd. Dosežki RI pismenosti učencev so razporejeni v hierarhično lestvico štirih zahtevnostnih ravni. Raziskava je pokazala, da se, razen rezultatov dveh sodelujočih izobraževalnih sistemov, v povprečju večina dosežkov učencev uvršča v drugo zahtevnostno raven (to velja tudi za Slovenijo - 47 % učencev). Učenci, ki so dosegli omenjeno raven, so uspešno usvojili temeljne veščine zbiranja in urejanja eksplicitnih informacij, so sposobni slediti specifičnim navodilom pri oblikovanju digitalnih izdelkov in konsistentne uporabe oblikovalskih konvencij ter zaščite osebnih informacij. V četrti zahtevnostni ravni pa imamo zaradi zaokroževanja (brez decimalnih števil) v mednarodnem poročilu 0 % učencev, sicer pa 0,4 % učencev.

Ključne besede: računalniška in informacijska pismenost, ICILS, učenci, dosežki, faktorji

Ana Mlekuž, *Pedagoški inštitut*

Dejavniki finančne pismenosti med slovenskimi petnajstletnicami in petnajstletniki vključenimi v mednarodno raziskavo PISA 2012

Dandanes gospodarske razmere posameznike silijo k velikemu številu kompleksnih finančnih odločitev, zato potrebujejo posamezniki za uspešno delovanje na tem področju neko osnovno znanje ekonomije ter poznavanje delovanja gospodarstva in finančnih institucij. Posamezniki morajo biti vsaj malo finančno pismeni. Finančno pismenost razumemo kot kombinacijo zavedanja, znanja, veščin, stališč in vedenj, ki je potrebna za pravilne finančne odločitve in doseganje finančnega blagostanja (Atkinson & Messy, 2012). Žal pa raziskave kažejo, da je finančna pismenost nizka, kar posledično pomeni, da posamezniki z nizko stopnjo finančne pismenosti ne razumejo finančnih storitev, ki jih imajo na voljo, in se velikokrat tudi napačno odločajo, kar še poslabša njihov finančni položaj. In seveda obratno, posamezniki z višjo stopnjo finančne pismenosti bolje upravljajo s svojim denarjem in na ta način svoj položaj še izboljšujejo (Smyczek & Matysiewicz, 2015).

V prispevku preverjamo, kakšna je finančna pismenost slovenskih petnajstletnic in petnajstletnikov v primerjavi z ostalimi petnajstletnicami in petnajstletniki, ki so bili leta 2012 vključeni v mednarodno raziskavo PISA, ter kako različne države pripravljajo svoje mladostnike na finančne odločitve v odraslosti. V podrobnejšo analizo smo poleg slovenskih mladostnikov vključili še flamske, ki so med evropskimi dosegli najvišje rezultate, ter italijanske mladostnike, ki so dosegli najnižje rezultate. S pomočjo regresijske analize preverjamo, kateri dejavniki (spol, ekonomski in socialni status, posedovanje bančnega računa, način varčevanja, učenje upravljanja z denarjem itd.) napovedujejo stopnjo finančne pismenosti in ali se napovedniki med izbranimi državami razlikujejo. V prispevku nas na koncu zanima tudi, na kakšen način naj mladostnike opolnomočimo, da se bodo lahko v odraslosti ustrezno odločali na finančnem področju.

Ključne besede: finančna pismenost, dejavniki finančne pismenosti, spol, ekonomski in socialni status, varčevanje

Mojca Rep, *Evropska pravna fakulteta*, Tomaž Čas, *Fakulteta za varnostne vede*, *Evropska pravna fakulteta in Fakulteta za državne in evropske študije*, *ŠC in Čas - Zasebni šoli za varnostno izobraževanje*

Novi izzivi na področju izobraževanja varnostnega osebja?

V letu 2013 smo pričeli z izvajanjem projekta Kompetenčni center za izobraževanje varnostnega osebja. Raziskava, ki smo jo za potrebe projekta izvedli in je v osnovi temeljila na dostopni literaturi s tega področja, je bila fokusirana na identificiranje manjka kompetenc zaposlenih. V raziskavo smo tako vključili 13,5 % vseh zaposlenih v 16-tih partnerskih podjetjih ter tudi predavateljev in članov izpitnih komisij. Na podlagi pridobljenih podatkov so bili pripravljene posebni programi, s katerimi smo 1251 udeležencem zagotovili pridobitev potrebnih kompetenc, ki so ključne za kvalitetno, obenem pa tudi učinkovito opravljanje dela. Napredek udeležencev smo spremljali s pomočjo testov za preizkus znanja pred posameznimi usposabljanji ter po izvedenih usposabljanjih. V letu 2013 smo beležili dvig znanja

za 19,57%, v naslednjih dveh letih pa so vsi udeleženci uspešno opravili vsa usposabljanja s pridobitvijo poklicnih kvalifikacij. Obenem smo mnenje vseh udeležencev večinskega dela usposabljanj spremljali s pomočjo anonimne ankete o zadovoljstvu z usposabljanji, kjer je bila najnižja skupna povprečna ocena 3,5 in najvišja 4,73 od 5-ih možnih. Glede na rezultate anonimne analize zadovoljstva z izvedenimi usposabljanji lahko rečemo, da so udeleženci mnenja, da jim takšna oblika usposabljanj omogoča razvoj in pridobitev kompetenc, ki jih potrebujejo pri svojem delu. Slednje je bilo potrjeno tudi s strani odgovornih oseb partnerjev ob zaključku projekta v letu 2015, saj so bili mnenja, da je sistemska ureditev izobraževanj v podjetju, prenos dobrih praks in izkušenj znotraj projekta in s tem tudi večja motivacija zaposlenih za delo, ki ga opravljajo, posledica nabora ustreznih vsebin s čimer smo udeležencem omogočili razvoj ustreznih kompetenc.

Ključne besede: kompetence, usposabljanje, izobraževanje, izpopolnjevanje, uspešnost

Karmen Svetlik, *Pedagoški inštitut*

Povezanost dejavnikov z dosežki učencev pri kemiji v raziskavi TIMSS 2011

Primer uporabe podatkov iz mednarodnih študij je bil narejen iz izsledkov Mednarodne raziskave trendov znanja matematike in naravoslovja TIMSS 2011 (Trends in International Mathematics and Science Study). Proučeni so bili dejavniki, ki so povezani z izmerjenimi dosežki, z namenom prilagoditi pouk kemije učnim zmožnostim učencev, umeščenih v posamezni mejnik znanja. Ker v raziskavi izmerjeni dosežki nič ne povedo o tem, katero znanje je učenec z določenim številom točk pokazal, in s tem kaj zna, so bili v ta namen razviti mejniki znanja, ki določajo tipična znanja učencev, umeščenih v posamezne mejnike znanja, od nizke do najvišje ravni. Kemijske naloge v preizkusu znanja so bile glede na uspešnost reševanja v Sloveniji umeščene v mejnike znanja. Ugotovljeno je bilo, da so se posamezne kemijske naloge umestile v mejnike znanja drugače kot na mednarodni ravni, in sicer bolje, saj so se le tri naloge umestile višje od mednarodne umestitve. Umestitev nalog v mejnike znanja se razlikuje tako glede vsebine kot tudi kognitivnega področja ter tipa naloge. Ugotovljeno je bilo, da so dosežki iz kemije povezani z izmerjenimi stališči učencev: naklonjenost učenju kemije, samozavest pri učenju kemije in sodelovanje učencev pri pouku kemije. Vendar te ugotovitve veljajo le za učence, umeščene v mejnik najvišje ravni znanja, za učence, umeščene v ostale mejnike, pa ne.

Ključne besede: TIMSS, mejniki znanja, kemijske naloge, vsebinska in kognitivna področja, stališča učencev

Mihaela Štiglic, *Pedagoški inštitut*

Analiza podatkov raziskave TIMSS s paketom BIFIEsurvey v R-ju

Ena izmed značilnosti raziskave TIMSS je ta, da učencu ne pripiše individualnega dosežka, temveč mu dodeli pet verjetnih dosežkov. Razlog za to je v matričnem

sistemu razdelitve nalog, pri katerem vsi učenci ne odgovarjajo na enaka vprašanja. Obdelava podatkov raziskave TIMSS je ravno zato specifična. Paket BIFIEsurvey znotraj programa R je namenjen analizi takih podatkov, kot je TIMSS. V posterju bom korak za korakom predstavila, kako se lotiti dela s tem paketom. Podatke najprej uvozimo v R in nato ustvarimo BIFIE objekt, ki ga uporabimo za nadaljnjo analizo. Z njim lahko izračunamo različne deskriptivne statistike ali pa naredimo linearno regresijo. Glede na to, da so podatki raziskave ugnezdjeni (učenci znotraj razredov, razredi znotraj šol), lahko s pomočjo hierarhičnih linearnih modelov poskušamo pojasniti razlike v dosežkih med šolami. V posterju bom predstavila tudi, kako rezultate raziskave prikazati na zemljevidu Slovenije in s tem ugotoviti morebitne razlike med regijami.

Ključne besede: TIMSS, BIFIEsurvey, R, hierarhični linearni model, risanje zemljevidov

Maja Kovačič, *Osnovna šola Prežihovega Voranca Jesenice*

Raziskovanje v okviru pouka angleščine v osnovni šoli

Učenci od 6. do 9. razreda se vse bolj zavedajo pomena znanja tujih jezikov za njihovo bodočnost. Učenje in poučevanje angleščine v kulturno in jezikovno mešanem okolju vse bolj temeljita na aktivnih metodah in oblikah dela, saj morajo učenci pri pouku angleščine osvojiti in razvijati vse štiri osnovne sporazumevalne zmožnosti (branje, pisanje, poslušanje in govorjenje), ki jih bodo potrebovali tudi izven šolskih klopi. Učencem skušamo s pomočjo obravnavanih tem in raznovrstnih dejavnosti ponazoriti, da je učenje angleščine vseživljenjski proces, ki lahko pomembno vpliva na njihovo življenjsko in karierno pot. Metoda učenja in poučevanja z raziskovanjem v okviru jezikovnega pouka učencem omogoča, da je njihovo učenje bolj učinkovito, zaradi širokih možnosti izbire tem postanejo bolj splošno razgledani, njihov besedni zaklad in aktivna pozornost se povečata. Faze učenja z raziskovanjem so: opredelitev problema, prepoznavanje predhodnih znanj in izkušenj, iskanje, dokumentiranje in urejanje podatkov in informacij, rešitev problema ter uporaba znanja. Učenci s predstavitvijo svojih izkušenj in mnenj v debatah (za in proti) krepijo tudi spretnosti pogajalnega pogovora in sodelovalnega učenja preko timskega dela v parih ali skupini in se postavijo v vlogo vodje ali celo učitelja. Cilj raziskave je bil ugotoviti, v kolikšni meri sama v okviru angleščine na predmetni stopnji uporabljam metodo učenja in poučevanja z raziskovanjem in koliko k temu spodbujam učence. Do ugotovitev sem prišla s pomočjo analize učnega načrta, letnega delovnega načrta za posamezne razrede, analize učnih ur, opazovanja med poukom ter razgovorov z učenci in učitelji v strokovnem aktivu. Ugotovila sem, da je raziskovanje le ena izmed metod, ki jo učiteljica in učenci uporabljajo pri pouku angleščine, v okviru domačega dela in pri medpredmetnem povezovanju. Učenci imajo na splošno radi raziskovalno, sodelovalno, aktivno in spodbudno učno okolje, ki jim omogoča predstavitev konkretnega končnega rezultata raziskovanja, pri čemer prideta do izraza njihov individualen interes in razvijanje bolj kompleksnih kompetenc, pa tudi samostojnost, organiziranost, kritično mišljenje in odgovornost. To se še posebej odraža pri pripravi in predstavitev govornih nastopov, projektnih nalog, pisanju prispevkov za šolsko

glasilo in podobno, saj temeljijo na raziskovanju in učencem predstavljajo izziv, ki ga želijo čim bolj uspešno opraviti.

Ključne besede: raziskovanje, angleščina, govorni nastopi, projektne naloge, timsko delo

Alenka Polak, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Nina Hočevár, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Osebna pojmovanja in zaznavanje učne (ne)uspešnosti pri učencih osnovne in srednje šole

V procesu vzgoje in izobraževanja je učna (ne)uspešnost konstantno prisotna, čeprav si v šoli prizadevamo k učni uspešnosti učencev. Doseganje tega cilja od strokovnih delavcev zahteva razumevanje kompleksnosti učne (ne)uspešnosti in dejavnikov, ki nanjo vplivajo. Prav zaradi njihove pestrosti prihaja med učenci do razlik v učni uspešnosti. Vsak posameznik ima o učni (ne)uspešnosti drugačna osebna pojmovanja. Osebna pojmovanja so mentalni konstrukti, ki se oblikujejo pod vplivom naših izkušenj, kulturnega, socialnega in šolskega konteksta ter usmerjajo razumevanje sveta, določajo pa tudi, kako se bomo učili, poučevali in presojali rezultate učenja. V prispevku bo predstavljena empirična raziskava, izpeljana kot študija prereza na vzorcu 130 anketirancev (60 osnovnošolcev in 70 srednješolcev). Osnovni cilj raziskave je bil raziskati, kako anketiranci pojmujejo učno (ne)uspešnost, kako se zaznavanje lastne učne (ne)uspešnosti povezuje z njihovim dejanskim učnim uspehom, čemu pripisujejo vzroke neuspeha ter kateri dejavniki po njihovem mnenju vplivajo na njihovo lastno učno (ne)uspešnost. Rezultati so pokazali, da anketiranci razumejo, da je učna (ne)uspešnost relativna. Zaznavanje lastne učne (ne)uspešnosti je skladno z njihovim učnim uspehom. Dejavniki, ki v največji meri prispeva k učni uspešnosti, je po mnenju anketirancev dobro učiteljevo poučevanje, najmanj pa vpliva raznolika ponudba krožkov in izbirnih vsebin na šoli. Dejavniki, ki po mnenju učencev in dijakov v največji meri prispeva k učni neuspešnosti, pa je slabo učiteljevo poučevanje. V pripisovanju vpliva različnih dejavnikov na učno (ne)uspešnost obstajajo statistično pomembne razlike med spoloma, med učenci osnovne šole in dijaki srednje šole, med različnimi srednješolskimi programi pa teh razlik ni. Prav tako ni statistično pomembnih razlik v pripisovanju vzrokov za neuspeh med anketiranci, ki se ocenjujejo kot učno uspešne, in anketiranci, ki se ocenjujejo kot učno neuspešne.

Ključne besede: učna (ne)uspešnost, osebna pojmovanja, dejavniki oblikovanja, učenci, dijaki

Jana Rapuš Pavel, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Nada Turnšek, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Olga Poljšak Škraban, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Špela Razpotnik, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Akcijsko raziskovanje sodelovalnih oblik načrtovanja življenjskih potekov otrok iz ranljivih družin

Skupina avtoric pričujočega prispevka se skupaj s širšo skupino sodelujočih študentk in študentov od pomladi 2014 posvečamo akcijskemu raziskovanju

ranljivih družin in njihovi vpetosti v podpirne vzgojno izobraževalne sisteme. Akcijsko raziskovalnemu pristopu vzporedno sledi akcijski razvoj bolj prožnih in celostnih oblik podpore družinam in njenim posameznim članom, katere so- iniciatorke smo raziskovalke same, njeni glavni nosilci pa prostovoljke in prostovoljci ter delavke in delavci NVO, ki vstopajo v vsakodnevno polje družin. V strategijo akcijskega raziskovanja smo vključevali tematske konference in druge sodelovalne oblike akcij, preko katerih vsi udeleženi skupaj raziskujemo vzgojno - izobraževalni kontekst z namenom, da bi bolje razumeli situacije otrok in mladostnikov, jih skupaj z njimi definirali in tako vplivali na dogajanje v smeri boljše kakovosti in želenih vzgojno izobraževalnih izidov. Udeleženci in udeleženke raziskave smo se tekom raziskave srečevali s posamezniki in v manjših akcijsko raziskovalnih skupinah, na katerih smo sproti razpravljali o tekočih vzgojno izobraževalnih problemih ter skupno iskali rešitve za nastale dileme. V prispevku osvetlimo odgovore na vprašanja: kakšen je pomen sodelovalnih oblik akcij za načrtovanje življenjskih poti otrok iz ranljivih družin, za vključene v projekt ter kakšne spremembe akcijsko raziskovanje prispeva v primeru vključenih strokovnjakov za njihovo profesionalno delo.

Ključne besede: ranljive družine, življenjski poteki otrok, vzgojno – izobraževalni kontekst, akcijsko raziskovanje, tematske konference

Tamara Velikonja, *Center za Korekcijo sluha in govora Portorož*

Umestitev teorije socialno kognitivne domene v šolski prostor

V zadnjem času predstavlja moteče vedenje učencev enega izmed naraščajočih problemov v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Številne študije poročajo predvsem o povečevanju vedenjskih motenj v šolah. Odziv učiteljev nanje vpliva na razvoj vrednotnega sistema in notranjega čuta moralne in socialne odgovornosti učencev. Tega naj bi se učitelji odgovorno zavedali pri izbiranju intervencij, s katerimi naj bi pomagali učencem poiskati ustrezne načine za uresničevanje svojih ciljev, zastopanje stališč in spoštovanje človekovega dostojanstva. Novejše študije otrokovega razvoja nas opozarjajo, da je potrebno razlikovati med razvojem otrokovega pojma morale in drugimi področji družbenega znanja. Ena izmed teorij, ki zagovarjajo dejstvo, da posamezniki uporabljajo pri razumevanju in sprejemanju odločitev konceptualno različne samoregulacijske razvojne sisteme, je Turielova teorija socialno kognitivne domene. Govori o tem, da posamezniki pri razumevanju in sprejemanju odločitev uporabljajo tri ločena področja znanja. To so moralno področje, področje socialne konvencije in področje osebne izbire. Ta tri področja izstopajo tudi, ko analiziramo moteča vedenja v šolah. Pri nekaterih vedenjih je zaznati pomanjkanje moralnih samoregulativnih standardov, pri drugih gre za neprilagojenost razrednemu okolju, marsikatera vedenja, pa se dotikajo osebne izbire posameznika. Glede na dejstvo, da učenci vrednotijo vedenje na podlagi razlage dejanj, ki zadevajo različna področja, in na podlagi svojega pojmovanja pravičnosti in škode, se nam zdi smiselno, da bi učitelji zavestno začeli upoštevati smernice teorije socialno kognitivne domene pri ponazarjanju standardov, ki jih od

učencev pričakujejo. Kar pomeni, da bi se skušali odzivati na moteča vedenja skladno s pričakovanji, ki zadevajo določeno področje.

Ključne besede: teorija socialno kognitivne domene, moralna domena, domena socialne konvencije, domena osebne izbire, moteče vedenje

Alenka Polak, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Uta Malnar, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*

Osebna pojmovanja vzgojiteljev predšolskih otrok o učenju v vrtcu

Osebna pojmovanja vzgojiteljev predšolskih otrok usmerjajo njihovo pedagoško delo ter vplivajo na (ne)spreminjanje pedagoške prakse. Pod vplivom osebnih pojmovanj, ki se povezujejo v subjektivne teorije, vzgojitelji udeležujejo svoje pristope, metode in oblike dela z otroki, zato si v času dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja zelo prizadevamo, da osebna pojmovanja prihodnjih vzgojiteljev kar najbolj približamo znanstvenim teorijam in strokovno utemeljenim spoznanjem. V procesu oblikovanja in preoblikovanja osebnih pojmovanj s področja učenja in poučevanja otrok v vrtcu želimo zasledovati sodobne poglede na učenje otrok v vrtcu (tj. promovirati participacijo in aktivno vlogo otrok v procesu učenja) ter spodbujati vzgojitelje predšolskih otrok k zrelemu zavedanju svoje vloge v procesu poučevanja in otrokovega učenja. V prispevku bodo predstavljeni rezultati empirične študije, izpeljane na vzorcu 70 vzgojiteljic in vzgojiteljev predšolskih otrok iz različnih vrtcev po Sloveniji. Osnovni cilj raziskave je bil raziskati, kakšna so osebna pojmovanja in iz njih sestavljene subjektivne teorije vzgojiteljev predšolskih otrok o učenju in poučevanju otrok v vrtcu ter kateri dejavniki so po njihovem mnenju vplivali na izoblikovana osebna pojmovanja. Na osnovi dobljenih rezultatov anketnih vprašalnikov smo ugotovili, da je v osebnih pojmovanjih učenja in poučevanja vzgojiteljev v vrtcu prišlo do premika od osebnih pojmovanj na nižjih ravneh k osebnim pojmovanjem na višjih ravneh, tj. od tradicionalnega modela učenja in poučevanja k sodobnim modelom, ki poudarjajo aktivno, problemsko in raziskovalno učenje otrok v vrtcu, vloga vzgojitelja pa se razvija v smeri ustvarjanja situacij za odkrivanje in izgrajevanje znanja. Na osnovi dobljenih ugotovitev bomo v zaključkih izpeljali nekatere usmeritve za sodobno pedagoško delo v vrtcu in za izobraževanje strokovnih delavcev v vrtcu.

Ključne besede: osebna pojmovanja, vzgojitelji predšolskih otrok, višje ravni pojmovanj, učenje v vrtcu, otrok

Marija Blažič, *Osnovna šola Dobje*, Tina Globočnik, *Fakulteta za arhitekturo v Ljubljani*

Logično ustvarjanje

Krožek Logika izvajamo za učence od 1. do 9. razreda. Pri tej dejavnosti rešujemo logične naloge. Učencem razvijamo logično mišljenje. Urijo se sposobnosti komuniciranja, medsebojnega sodelovanja, natančnega izražanja, vztrajnosti in urejenosti. Naučijo se argumentiranega pojasnjevanja in zavračajo neargumentirane trditve. Odlikuje nas timsko delo, sodelovanje in krepitev prijateljskih vezi ter

kolektivnega duha. Ugotovijo, da drug drugega nadgrajujejo in skupaj zmorejo več. Starejši učijo mlajše in tudi mlajši učijo starejše učence. Drug drugega spodbujamo. Ustvarjamo okolje, v katerem je učenje zabava.

Srečujemo se enkrat tedensko. V tem času rešujemo naloge, del časa pa porabimo tudi za drugačne oblike dela. Ustvarjamo priložnostne izdelke in krepimo ročne spretnosti (izdelki za novo leto, veliko noč, dan žena,...). Izvajamo tudi družbeno koristno delo (v tem šolskem letu smo izdelali sedežno garnituro iz palet, z veliko lastnega vložka, brušenje, barvanje, šivanje prevlek in blazin, s tem ustvarili prijetno okolje in kotichek za sprostitev).

Sodelujemo na številnih tekmovanjih iz znanja logike in matematike ter dosegamo odlične rezultate. V letošnjem šolskem letu smo na državnih tekmovanjih osvojili kar 17 zlatih in 71 srebrnih priznanj. Imamo tudi državna prvaka na raziskovalnem področju – arhitektura, gradbeništvo. Na šoli imamo le 102 učenca.

Sodelujemo na različnih natečajih. Osvojili smo 2. mesto na natečaju Spodbujajmo prijateljstvo. Ter kot krožek osvojili 1. mesto za Naj prijatelj – Fair play. Prav tako smo med nagrajenci natečaja Varno v vrtec in šolo, ustvarjali na področju varčne rabe energije.

Z učenci pripravljamo zaključno prireditev. Na njej podelimo priznanja učencem. Prireditev je namenjena otrokom, staršem in krajanom. Učenci sami pripravijo glasbene, plesne točke in igrice. Po prireditvi organiziramo srečanje ob družabnih in logičnih igrah, pecivu in klepetu.

Ključne besede: delo, zabava, sodelovanje, prijateljstvo, uspehi

Ana Mladenović, *Pedagoški inštitut*

"Pridne in pametni": Analiza popularnih diskurzov o izobraževalnih dosežkih učenk in učencev

V aktualni razpravi o enakosti med spoloma v izobraževanju je uspeh deklet v neoliberalni maniri interpretiran kot znak dosežene enakosti. Dejstvo, da je izključno uspeh deklet na standardiziranih testih razumljen kot znak dosežene/presežene enakosti je problematično, saj vprašanje spola v izobraževanju konstituira predvsem v razmerju do (ne)dosežkov, pozablja pa na ostale pomembne vidike enakih možnosti. V postfeminističnem duhu se je vzpostavil družbeni konsenz o tem, da je feminizem v sodobni družbi preživet, kar postavlja temelje za razvoj popularnih, enodimenzionalnih diskurzov o spolni razliki v izobraževalnih dosežkih, ki so pogosto nereflektirani, temeljijo pa na naturalizmi, esencializmi, determinizmi in dualizmi.

V prispevku bodo analizirani dominantni govori o izobraževalnih dosežkih deklic in dečkov v revijah ter priročnikih, ki so namenjeni stroki in zainteresirani javnosti. Prisotnost redukcioniističnih diskurzov o »krizi fantov« in »uspešnih dekletih« na tovrstnih mestih je še posebej problematična, saj se nevarne predpostavke, stereotipe in sodbe o naravi učenk_cev podaja iz mesta zaupanja vredne avtoritete, te informacije pa prejemajo učitelj_ice, ki prenašajo vrednote, vzgajajo in izobražujejo. Na tej točki se zastavlja pomembno vprašanje – kako ozavešiti učitelj_ice o nevarnosti reprodukcije obstoječega spolnega reda in perpetuiranja spolnih stereotipov, ki se maskirajo kot samoumevni in povsem naravni?

Analizirani (ter na podlagi feministične literature kritično reflektirani) bodo tudi popularni diskurzi o spolni razliki v izobraževalnih dosežkih v medijih namenjenih laični javnosti, ki pomembno prispevajo k naturalizaciji spolne razlike v družbeni zavesti. Na podlagi diskurzivne analize bodo oblikovane smernice za pozornost učiteljev_ic do vprašanj spolne enakosti v šoli.

Ključne besede: spol, dosežki, izobraževanje, diskurzivna analiza, postfeminizem

Urška Štremfel, *Pedagoški inštitut*, Maša Vidmar, znanstvena sodelavka, *Pedagoški inštitut*
Izzivi raziskovanja in uresničevanja multiprofesionalnega sodelovanja v izobraževanju

Medsektorsko sodelovanje (na ravni politik in praks) je v različnih dokumentih institucij Evropske unije (EU) opredeljeno kot pomemben dejavnik uresničevanja strateških ciljev EU. Evropski svet (2000; 2010) sodelovanje izobraževalnega z drugimi sektorji postavlja v središče gospodarskega in socialnega razvoja EU. Svet EU (2011) multiprofesionalno sodelovanje v izobraževanju prepoznava kot pomemben element izboljševanja delovanja šole. Evropska komisija (2013) delovanje multiprofesionalnih timov v šolah poudarja kot ključno strategijo izboljševanja in inovacije pedagoškega procesa.

Na Pedagoškem inštitutu v letih 2014-2017 sodelujemo v mednarodnem projektu TITA (Medsektorski pristopi k obravnavi zgodnjega opuščanja izobraževanja: inovativna usposabljanja, pripomočki in dejavnosti), katerega namen je na podlagi znanstvenih podlag zasnovati, preizkusiti in ovrednotiti inovativne medsektorske pristope, osredinjene na preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in s tem prispevati k uresničevanju evropskih strateških ciljev na področju izobraževanja.

Kot snovalci znanstvenih podlag v projektu ugotavljamo, da upoštevanje poenostavljenih priporočil institucij EU ne zagotavlja uspešnega multiprofesionalnega sodelovanja v praksi in da uspešnost tako kompleksnega sodelovanja lahko temelji le na obsežnem pregledu znanstvene literature ter izsledkih številnih obstoječih teoretskih razprav in empiričnih raziskav. V prispevku predstavljamo izzive, s katerimi se kot raziskovalci soočamo pri pripravi znanstvenih podlag za delovanje multiprofesionalnih timov v šolah (številčnost in nekonsistentnost teoretskih in nacionalnih pristopov, terminoloških opredelitev, definicij in oblik multiprofesionalnega sodelovanja). Predstavljamo tudi izzive, ki jih je potrebno na podlagi sinteze obstoječih znanstvenih podlag preseči za uspešno vzpostavitev, delovanje in vrednotenje multiprofesionalnih timov v šolah kot strategije izboljševanja učenja vseh, predvsem pa tistih učencev, pri katerih zaradi rizičnih dejavnikov obstaja tveganje zgodnje opustitve izobraževanja.

Ključne besede: multiprofesionalno sodelovanje, izobraževanje, zgodnje opuščanje izobraževanja, evropski strateški cilji

Maša Vidmar, *Pedagoški inštitut*, Urška Štremfel, *Pedagoški inštitut*, Klaudija Šterman Ivančič, *Pedagoški inštitut*, Ana Kozina, *Pedagoški inštitut*, Tina Rutar Leban, *Pedagoški inštitut*

Znanost in praksa z roko v roki: znanstveno utemeljena priporočila za prakse na področju preprečevanja in obravnave zgodnjega opuščanja izobraževanja

V evropskem projektu TITA (Medsektorski pristopi k obravnavi zgodnjega opuščanja izobraževanja: inovativna usposabljanja, pripomočki in dejavnosti, <http://titaproject.eu/>) v treh evropskih državah raziskujemo in uvajamo multiprofesionalne time, ki se na šolah ukvarjajo s preprečevanjem in obravnavanjem zgodnjega opuščanja izobraževanja. V okviru projekta smo na Pedagoškem inštitutu kot snovalci znanstvenih podlag pripravili kratka priporočila, ki bodo multiprofesionalnim timom ter ostalim praktikom na šolah omogočila boljše razumevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja ter bolj učinkovito soočanje s tem. Kratka priporočila (150-250 besed) temeljijo na obsežnem pregledu znanstvene in strokovne literature ter evropskih in nacionalnih dokumentov, zlasti na področju (1) zgodnjega opuščanja izobraževanja, (2) multiprofesionalnega sodelovanja ter (3) usposabljanja za sodelovanje z drugimi strokovnjaki ter učenci. Vsako izmed več kot 35 priporočil vsebuje glavno ugotovitev na podlagi pregleda literature ter s tem povezane implikacije in priporočila za prakso. V prispevku bomo konkretno predstavili nekatera izmed priporočil:

- Osipniki v svojem kasnejšem (odraslem) življenju ter socialne posledice zgodnjega opuščanja šolanja
- Mentalno zdravje kot dejavnik tveganja za zgodnje opuščanje šolanja: diagnostika, preventiva, obravnava
- Vloga domačega okolja pri preprečevanju zgodnjega opuščanja šolanja: odnos med starševskimi slogi in uspešnostjo v šoli
- Vloga in pomen socialnih in čustvenih kompetenc pedagoških delavcev
- Neformalno učenje kot motivacija za potencialne osipnike

V nadaljnji fazi projekta bomo ta na znanstvenih podlagah temelječa priporočila za prakse za preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja tudi preizkusili z vidika njihove razumljivosti in uporabnosti v praksi ter jih na podlagi povratnih informacij iz prakse ustrezno nadgradili.

Ključne besede: : zgodnje opuščanje izobraževanja, multiprofesionalni timi, priporočila za prakse, izobraževanje, znanstvene podlage

Rok Benčin, *ZRC SAZU*, Gregor Strle, *ZRC SAZU*

Etična presoja raziskav na univerzah: predstavitev evropskega projekta SATORI

SATORI (Stakeholders Acting Together On the ethical impact assessment of Research and Innovation) je projekt, ki ga pod okriljem 7. okvirnega programa financira Evropska komisija in združuje 17 partnerjev iz 12 držav, med njimi Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Cilj projekta je izboljšati metode etične

presoje raziskav na evropski ravni. SATORI je v prvi fazi preučil prakse etične presoje raziskav v različnih vrstah institucij, v 12 državah v Evropi in svetu ter v različnih znanstvenih področjih in disciplinah. Preučuje tudi načine sodelovanja med deležniki, pravne okvire in možnosti standardizacije postopkov. V drugi fazi projekt pripravlja smernice za evropski okvir presoje etičnega učinka (ethical impact assessment) raziskav.

Predstavitev bo osredotočena na tisti del ugotovitev projekta, ki zadevajo etiko raziskav na univerzah. Vse več univerz po Evropi odpira etične pisarne, ki svetujejo raziskovalcem in študentom pri prijavi projektov na zunanje etične komisije, organizirajo izobraževanja o raziskovalni etiki ipd. Univerzitetne etične komisije pogosto presojajo tiste raziskave, pri katerih ni potrebna odobritev zunanje etične komisije, npr. v družboslovju in humanistiki. Pri svojem delu se komisije soočajo z nejevoljo raziskovalcev, ki etično presojo doživljajo zgolj kot administrativno breme. Posebej pomembno je zavedanje posebnosti posameznih disciplin. Posebno poglavje so univerzitetne komisije, ki se ukvarjajo z raziskovalnimi prevarami, saj se soočajo s konflikti interesov.

Ključne besede: etika, integriteta, raziskovanje, univerza, Evropska komisija

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]